

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Історико-юридичний факультет
Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

014 Середня освіта.Історія

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На здобуття освітнього ступеня _____

(освітній ступень, бакалавр або магістр)

«Українська діаспора в країнах Північної Америки: історія формування і
сучасність»

студента/студентки _____

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Анотація

Денисенко Т.І. «Українська діаспора в країнах Північної Америки: історія формування і сучасність»

Магістерська робота присвячена дослідженню теми Українська діаспора в США та Канаді.

На підставі аналізу історіографії та доступного комплексу джерел

З'ясовані суспільно-політичні та соціально-економічні передумови розвитку та адаптації українських мігрантів на території Америки,

досліджений процес переселення перших українців, висвітлено динаміку демографічних процесів, розглянуто особливості релігійного та культурного розвитку діаспори.

Проаналізовано основні хвилі міграції, розкрито особливості трудових емігрантів, та соціально-економічне, політичне життя у досліджуваній період.

Ключові слова: США, Канада, трудова міграція, економіка, політика, розвиток, політичні організації, релігія, культура, видатні постаті

Abstract

Denisenko T.I. "Ukrainian diaspora in North America: history of formation and modernity".

This master's thesis is devoted to the study of the Ukrainian diaspora in the United States and Canada.

Based on the analysis of historiography and the available set of sources

The socio-political and socio-economic preconditions for the development and adaptation of Ukrainian migrants in America were elucidated. The process of relocation of the first Ukrainians has been studied, the dynamics of demographic processes have been highlighted, and the features of religious and cultural development of the diaspora have been considered.

The basic waves of migration were analyzed, the features of labor emigrants and socio-economic and political life in the period under study were revealed.

Keywords: USA, Canada, labor migration, economy, politics, development, political organizations, religion, culture, prominent personalities

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4-7
РОЗДІЛ 1. ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ НА АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНТИНЕНТ.....	8-22
1.1 Передумови та особливості міграції українського населення до США.....	8-10
1.2 Розселення та первинна адаптація українських трудових емігрантів у США.....	10-16
1.3 Переселення перших українців до Канади та первинна адаптація.....	16-22
РОЗДІЛ 2. УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ І ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ США І КАНАДИ.....	23-50
2.1 Роль української діаспори у розвитку національної економіки США та Канади. Український кооперативний рух на території США та Канади.....	23-34
2.2 Постаті видатних українців у політичному житті США і Канади.....	34-42
2.3 Українські політичні організації Канади.....	42-50
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В США І КАНАДІ....	51-74
3.1 Роль української діаспори у збереженні та розвитку української культури.....	51-63
3.2 Релігійне життя української діаспори.....	63-74
ВИСНОВКИ.....	75-77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	78-82

ВСТУП

Актуальність теми роботи. На сьогоднішній день в світі проживає дуже велика кількість корінних українців, земляків можна зустріти в будь-якому куточку планети. Українська діаспора рахується-як одна з найбільших.

На протязі різних етапів життя різні фактори, такі як економічні, політичні, соціальні впливали на рівень життя та свободи громадян, а саме суспільно-політичний устрій країни, ступінь урбанізації, періоди позаетнічного середовища, соціальний та етногенетичний зв'язок контактних культур, а також кількість і характер поселення, змусили наших співвітчизників оселитися в інших країнах світу.

Ці чинники стали основною причиною формування української діаспори – історичного та суспільно-політичного факту переселення за межі України етнічно однорідного народу, що сформувався внаслідок чотирьох хвиль української міграції та розділився на Західну та Східну гілки. .

Вчені досліджують діаспору в теоретичній точці зору її становлення, доки не було опубліковано комплексного, заповненого статистичними даними та відповідного сучасним вимогам процесу державотворення, дослідження з цієї проблематики; недостатньо вивчене питання діаспори. Таким чином, дослідження української діаспори в Північній Америці є досить актуальним.

Мета дослідження - необхідність вперше провести різнобічне осмислення питання діяльності української діаспори в Канаді та США по збереженню національної ідентичності, культури, показати розвиток політичного та економічного життя завдяки українській діаспорі.

Завдання дослідження:

1. здійснити аналіз джерельної бази роботи та історії дослідження проблеми;
2. узагальнити історичний шлях формування української діаспори в Канаді та США;
3. дати загальну характеристику української діаспори;
4. охарактеризувати життя української громади в США та Канади

Об'єкт дослідження - українська діаспора в Канаді та США.

Предмет дослідження - діяльність представників української діаспори в Канаді та США по збереженню національної ідентичності .

Хронологічні межі дослідження.

Дослідження охоплює період від першої хвилі еміграції українців до США – 1877 р., до Канади у 1891 р. та до 1991 р., здобуття Україною незалежності. У цей період населення добровільно чи вимушено з релігійних, економічних, політичних причин виселялося за межі етнічної території в інші країни на постійне чи довгострокове проживання. Після 1991 року українська діаспора діяла в нових умовах існування України, що не є метою дослідження. Отже, хронологічні межі відповідають меті та завданням дипломної роботи.

Територіальні межі дослідження. Територіально дослідження пов'язане з Канадою, та США - державами на території Північної Америки.

Основні методи дослідження - аналіз, історико-генетичний та історико-порівняльний. Метод аналізу використовувався при дослідженні різних сфер діяльності української діаспори в Канаді та США. Історико-генетичний метод був корисним у послідовному розкритті властивостей і функцій діаспори, яка передусім була спрямована на збереження національної самосвідомості і в її розвитку набувала все більшого значення. У дослідженні використано історико-порівняльний метод, що дозволило порівняти діяльність та внесок української діаспори в Канаді та США на кожному етапі її становлення.

Історіографія та джерельна база дослідження

Більшість українських науковців досліджували українську діаспору. Значний внесок у вивчення цієї теми зробили такі українські вчені як: О. Гуменюк, Ф. Заставний, А. Попок, В. Трощинський, О. Швачка, Р. Кухаренко, С. Макарчук, М. Вівчарик.

У розділах - охарактеризовано джерельну базу та розкрито історіографію проблеми дослідження, обґрунтовано теоретико-методологічні засади, проаналізовано соціокультурні передумови формування української діаспори.

Вивчали дані проблеми такі вчені: Ю. Бачинський, Б. Білаш, Т. Геврик, О. Грищенко, С. Романюк, О. Швачка (підкреслюють питання про збереження переселенцями наших народних традицій на чужій землі), О. Сич, Ф. Заставний та А. Шлепаков (описували найпершу хвилю міграції до американського континенту).

Підстави української міграції та наслідки, і життя в Америці описані в деталях в монографії В. Корольова, в якій описані перші переселенці, умови їхнього життя та праці, та наведено статистичні дані про переселення.

Побут та життя мігрантів пояснює посібник «Зарубіжні українці», написаний разом з канадськими та українськими вченими П. Орленком, Я. Баланом, С. Лазебником, Б. Кравченком, Л. Лещенком, Ю. Макаром, Ф. Свиріпою.

Що відноситься до музичної сфери мігрантів, її висвітлювали: М. Мандрика, Я. Рудницький, В. Трошинський, О. Івах, В. Евтух, К. Чернова, Т. Кошиць (Перша досліджувала народний фольклор в Канаді).

Вивчення музичної та культурної діяльності діаспора, доцільно підкреслити ретельну роботу дослідниці Г. Карась «Українська музична культура західної діаспори як соціокультурний феномен ХХ ст».

Наступний науковець В. Дутчак досліджувала гру на бандурі, та те, що мистецтво діаспори ХХ- початку ХХІ ст. це національне духовне та культурне явище, що є невід'ємною частиною культурної та мистецької спадщини України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в системному дослідженні причин виникнення, сучасного стану і напрямів використання потенційних можливостей української діаспори США та Канади в умовах демократичного розвитку сучасної України, насамперед як чинника зміцнення національної безпеки держави.

Апробація роботи. Дипломне дослідження пройшло апробацію у формі наукової статті «Чотири хвилі міграції до США» Вісник студентського наукового товариства [Випуск 24 с. 44-47] Ніжин 2021

Структура роботи. Робота складається з трьох розділів, які

відповідають завданню дослідження і мають в своїй основі причинно-наслідковий зв'язок.

У перший розділ винесено причини та особливості міграції. Зміст другого розділу розкриває участь діаспори у соціально-економічному та політичному житті. Третій розділ включає розгляд особливостей релігійного та культурного розвитку діаспори.

Для розкриття теми дослідження було залучено 52 матеріала, з них історичні джерела, література. Наявний список вміщує як вітчизняну, так і зарубіжну джерельну та історіографічну базу.

РОЗДІЛ 1. ПРИЧИНИ ТА ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ НА АМЕРИКАНСЬКИЙ КОНТИНЕНТ

1.1 Передумови та особливості міграції українського населення до США

Початок еміграції до США припадає на 1877 рік. Відомий як перший емігрант з України першої хвилі є Андрій Гончаренко, чернець Києво-Печерської лаври, який приймав участь у антикріпосному русі та зазнав переслідувань.

З часом українська еміграція стала ще популярнішою. Умовно еміграцію можна розділити на кілька етапів, кожен з яких мав свої особливості.

В кінці XIX століття в Сполучених Штатах Америки почалась перша хвиля еміграції українців, це був саме період індустріалізації і тривав до Першої світової війни. Найперші українські емігранти жили в штаті Пенсільванія, де мігранти віднаходили роботу на шахтах та заводах.

Також багато мігрантів працевлаштовувалися—у Нью-Джерсі, Нью-Йорку та штаті Коннектикут . Протягом всього часу до Сполучених Штатів Америки переїхали більше 350 тисяч мігрантів .

Багато людей прибули саме з заходу України, з Закарпаття, Лемківщини, Буковини та Галичини. Жителі Галичини в більшості їздили до Сполучених Штатів не на завжди, як їхали мігранти в Канаду, а саме на заробітки, щоб вернутися на батьківщину до своєї родини.

Мігрантам обіцяли заробітну плату в 15-20 разів більше, чим отримували в Україні. Тому можна ствердити, що трудові мігранти в цей часи мали більше економіний характер. У 20-30 роки, XX століття у мідвоєнний період почалась друга хвиля міграції українців до Сполучених Штатів, вона дуже різнилася від першої. Є такі відмінності: дуже зменшилась кількість емігрантів, адже в цей період була Велика Депресія в Сполучених Штатах Америки, а також уряд США обмежував міграцію, а також з'являлись перші політичні мігранти.

Більша кількість громадян України вже Третьої хвилі еміграції прибуло в США на протязі 1947-1951 рр., між ними-, біженці, переселенці та мало трудових мігрантів.

Ерудовані українці особливо вчителі, лікарі та інші покидали Україну коли почалась війна та уявляли Сполучені Штати або Канаду як країну тимчасового перебування, але багато людей більше ніколи не повернулися жити на Батьківщину . Опісля завершення Другої Світової війни в США прибуло більше 100 тисяч переселенців .

Завдячуючи величезній кількості інтелігентів і вчених в третій хвилі міграції розпочався розвиток українського політичного, громадського, культурного та релігійного життя української діаспори.

В кінці 1980х розпочалася четверта хвиля міграції до США з України. На початку прибуло кілька тисяч українців з Польської Республіки. А в період «перебудови» дуже багато людей, зазвичай користувались тим, що можна було відвідати рідних в Америці, та вони і залишались там назавжди .

Четверта хвиля міграції трудової викликана мотивами з економічним характером, мігранти думали як виживати, заробляти, допомагати родині на в Україні, а не про те, як розвиватися у політиці, громадському житті чи культурі своєї діаспори. В позначені етапи відбуваються масові переселення українців до Сполучених Штатів Америки.

Наразі українська діаспора є однією з найширших центрів етнічних у Сполучених Штатах Америки. За чисельністю ми займаємо 2 місце серед слов'ян. Першими є поляки. За статистичкою а Сполучених Штатах проживає 895 тисяч українців. Але за даними неофіційних українських видань, у США проживають до 1,9 млн українців . В Нью-Йорку, завжди приймаи українців в Америку, зазвичай під час декількох хвиль міграції ,проживає велика кількість наших громадян. Також дуже значні групи українців живуть в Флориді, Огайо, Мічигані, Пенсильванії, Нью-Джерсі, Іллінойсі, Каліфорнії та в ін. штатах.

Більше 47 тисяч українців живе в Вашингтоні . Зазначимо, що українська діаспора економічно чудово злилася в американський простір і дуже добре себе

там почуває та нарівні. Економіка добробуту українця досить висока порівняно з місцевими. Середня заробітна плата українця, а точніше чоловіка становила 44-46 тисяч доларів в рік, місцевих – 38 тисяч доларів, для жінки-українки– 28-30 тисяч, а місцевої жінки – 26-28 тисяч. Більшість українців–спортсмени, артисти, вчителі, музиканти, композитори, священики. Посеред українців надзвичайно мала кількість бізнесменів та майже нема політичних діячів . Це є очевидним фактом ,адже четверта хвиля міграції є інтелектуальна. Останні роки до Америки переїжджають досвічені люди з вищою освітою, доктори наук. Для самої ж України, це дуже погано, адже ми втрачаємо освічених, працездатних, молодих людей. Отже, мігрантів , що не вертаються на Батьківщину, нараховують іноді близько 5 тисяч осіб кожного року .

Зазначимо такі причини, які спричиняють трудову міграцію нині:

- покращення житлових умов, купівля автомобіля чи інших товарів тривалого користування;
- отримання життєвої потреби - їжа, необхідні товари для щоденного користування; накопичені кошти на оплату навчання дітей у вищих навчальних закладах;
- стартові капітали для відкриття власної справи або розвитку її; бажання знайти роботу за професією або освітою, що не знайшло пристосування в Україні;
- подорожувати, набуття професійних навичок, розвиток тощо.

Поки в Україні не буде стабільності та перспективи, це спонукатиме людей мігрувати в інші країни для пошуку кращого життя та майбутнього своїм нащадкам.

1.2 Розселення та первинна адаптація українських трудових емігрантів у США

У 1877 р. почалася масова міграція із Західної України до Сполучених Штатів Америки. Того ж року група селян пішла працювати на шахти на

запрошення агентів вугільної компанії з Пенсільванії. Після цього не припиняли рух закарпатці, а за ними переїзжали до Сполучених Штатів селяни з Галичини та жителі Лемківщини. Аналізуючи умови життя еміграції українців, важливо розглядати усі точки зору на ці проблеми як українських, так і іноземних дослідників. Це дозволяє об'єктивно висвітлювати проблеми та визначати основні аспекти цих проблем. У цьому й полягає мета дослідження. Усі вчені, які досліджують українську трудову еміграцію в Сполучених Штатах Америки визначають різницю з іншими країнами, бо дозволялось українцям займатися сільським господарством, що і на батьківщині.

Селяни з України, важко працювали на шахтах і фабриках, виконували найтяжчу роботу і навіть отримували найнижчу оплату за роботу, він також потрапив у так званий «плавильний котел» іної культури і швидко втратив свою ідентичність. О. Олесків обґрунтував ідеї еміграції українців до Канади – країни, яка давала значні землі й дозволила українцям зберегти національну самосвідомість. Більшість емігрантів з України працювали на важких роботах у промислових галузях, а саме: вугільних, металургійних і металообробних, ткацьких і швейних, добування золота, срібла, олова, на будівництвах, залізничних і шляхових. Умови для праці були жахливими, особливо на шахті і руднику, де часто були аварії, загибелі і травми. Працівники з України відчували дискримінацію, оплата, яку вони отримували низька порівняно із заробітною платою місцевих. Але посеред мігрантів з України більшість робітники, у сільському господарстві США працювали менше третьої частини українці, при цьому мали свої – клаптки земель, й фермери всього 0,4 %, а всі інші були наймані сільськогосподарські робітники-батраки.

Українські мігранти протоптували дорогу до Сполучених Штатів Америки ще раніше до великої міграції кінця XIX – початку XX століття. Можемо почути українські імена посеред фундаторів колонії Джеймстаун у Вірджинії, так і посеред ветеранів революції та громадянської війни. Проте, українці, які групами починали мігрувати до Сполучених Штатів Америки, дуже були інші від попередніх. Мігрантів кожного року приїжало дуже багато та постійно

збільшувалось. Всі прагнуть подивитися та відчувати дух «справжньої свободи». У 1890 р. Конгрес Сполучених Штатів Америки виділив землю, щоб побудували поблизу Нью-Йорку будинок, щоб приймати мігрантів. Він був розташований на острові Елліс . У 1892 р. будинок вже побудували , але пожежа знищила усі будинки з дерева. Та знову через 5 років будинок знищила пожежа.

Люди говорили, що ця земля проклята, і сюди не має ступити людська нога. Потім його відновили з каміння. За статистикою, 80 % охочих переїхати до Сполучених Штатів, проходили саме через цей будинок.

Знайомо, що на протязі 1893–1925 років через цей будинок пройшли більше 17 мільйонів людей. Нині більше 100 мільйонів громадян в Америці створили сім'ї, які проходили через острів Елліс Айленд. Міграційна служба припинила свою роботу на острові у 1955 році, наразі там відкрили музей міграції . Спогади тих, хто прибув на острів Елліс, були надзвичайно важкими, як і умови перебування там. «День, коли ми прибули до Нью-Йорка, був схожий на Судний день, коли ми повинні були довести, що ми здатні потрапити в рай», — написав у своєму щоденнику один з іммігрантів кінця 19-го століття. «Коли ми вперше побачили символ свободи (Статуя Свободи), ми не могли відірвати від нього очей, і повітря завмерло в наших грудях», — сказав інший. Для багатьох іммігрантів ця країна асоціювала з якимось надприродним дивом, там було золото, родюча земля, дикі тварини, а головне, було багато добре оплачуваної роботи. Тому Статуя Свободи, наприклад, стала новим божеством, якому хотіли поклонятися». Пацієнтів і людей з якимись проблемами з приводу фінансів утримували на острові на невизначений термін. Однак після незручності подорожі через океан палати та їжа в зоні карантину здалися набагато комфортнішими. Але, основною причиною, з-за чого мігрантам забороняли заїзд у Сполучені Штати Америки було не погане здоров'я, а фінансові проблеми, щоб вижити там, тому зі 100 чоловік 7 повертали назад.

Дужі за здоров'ям мігранти після мед. огляду проходили ідентифікацію та документи. Чиновники допомагали емігрантам, вони належали до різних

етнічних груп і розмовляли мовами багатьох країн. Еміграційні працівники допомагали купувати квитки на потяг чи обмінювати гроші.

Американські політичні діячі - Вудро Вільсон і Франклін Рузвельт описували 2 пол. 19 століття як час встановлювання контролю над межами Сполучених Штатів Америки від шести олігархічних кланів – Т. Долана, П. Віндера, Ф. Райана, К. Юркеса, В. Елкінса, П. Віндера, це люди в яких в долонях лежить ціла система енергетики та транспортний механізм Сполучених Штатів Америки. У 1922 році устрій Сполучених Штатів Америки затвердив закони, що обмежували кількість прибульців. Закон про імміграцію 1924 року встановлював норми на основі національного походження людини. Мінімальні норми були надані тим молодим націям, які з'явилися на карті Європи після Першої світової війни.

За новим законодавством пропускали тільки здорових людей в Америку. Всі мали пройти тест. За цим слідкували лікарі. На одязі людям ставили спеціальні примітки, які вказували на певну хворобу. Хворих людей відправляли відразу додому, адже на чужині відносились до людей як до машин, які дуже важко працювали. Діти проходили тести на фізичний розвиток вже з 10 років. Хто не склав тест повинен був покинути країну за дитиною повертався хтось з дорослих. Дуже часто родина не мала коштів, щоб повернутися назад. Таких трагедій на острові було мало не щодня.

Президент Теодор Рузвельт написав про мігрантів: «...але ми маємо пам'ятати, що відіслати його назад – це винести йому покарання, яке саме по собі трохи менше ніж сама смерть» . Багато людей обрали загинути. Впродовж буття міграційної служби на острові сотні людей стали самогубцями.

Уряд Америки, коли приймали такі жорстокі закони, першою справою, прагнули забезпечувати суспільству стабільність та не допускати криз індустрійній країні. Водночас було здійснено багато продуманих, позитивних, та раціональних заходів, які сприяли переселенню іммігрантів та допомагали їм зробити перші й найскладніші кроки на чужому континенті. Заходами можна назвати те, що міграційна служба наймала робітників, які нещодавно прибували

з усього світу і говорили європейськими мовами, щоб вони могли легко надати найперші консультації новачкам, для яких мовний бар'єр був чи не головною проблемою на початку прибуття в Сполучені Штати Америки.

Серед інших хороших факторів – це, створення «іміграційних будинків», як-от тих, які створюють судноплавні компанії в європейських портах. Вони були створені для надання притулку для імігрантів, яким не було куди йти в перші дні після прибуття за кордон. Непоганою ідеєю є створення «іміграційних будинків», щоб допомагати новачкам і людям, не знайомим з новими умовами життя, які в багатьох випадках стали місцем наживи та знущань для безпорадних. Українські емігранти потерпали від переслідувань і знущань фізичних, особливо в польських «іміграційних будинках». Ю. Бачинський описав цю проблему так: «Просто гидь бере, коли слухати скарги і жалі імігрантів на сей Дім, гидь тим більша, що визиск імігрантів переводяться там з безприкладним цинізмом, під плащем католицької філянтропії, та й ще під покровом – святого» . Тут українських мігрантів змушували, щоб брали католицьку віру, було фізичне насилля. Суворі умови, які тут були, викликають невдоволення та нарікання й серед польських мігрантів. Комісія, скликана для цього, виявляла зловживання та забороняла агентам з'являтися на острові Елліс. Пізніше було засновано ще один іміграційний будинок для поляків. Благодійність поступалася місцем бізнесу та здирству знедолених людей.

Люди, які приїхали до Сполучені Штати стрімким потоком мігрантів, пройшовши довгий шлях, незабаром зрозуміли, що в країні великих можливостей - потрібно важко працювати. Спочатку найбільше людей працювали на шахтах вугільних і металургічних заводах.

Проживали більшість у баракі переповненому чи маленькій кімнаті. Хотіли повертатися назад, але як зберуть декілька сотень ,найперші мігранти виживали як могли, дуже бідно, витрачали копійки на харчування, щоб одягнутися та інше. Але сенс в тому, що корчма приваблювала більшість. Наші імігранти були економічно незалежними та законслухняними громадянами: серед них

кількість людей, які потребують фінансової допомоги з боку держави та правопорушників, була значно меншою, ніж серед інших груп іммігрантів.

Нестабільні характери найперших українців у Сполучених Штатах значною мірою вплинув на їхнє ставлення до суспільства Америки: вони не вивчали англійську мову, мало контактували з корінними жителями, ігнорували громадянство Америки, щоб вернутися на Батьківщину.

У міру збільшення масштабу еміграції відбулися певні зміни. Переважна кількість нових емігрантів залишилися в Сполучених Штатах. Міграція українських жінок зростала, але в 1906 році вони становили лише 20-30% від загальної кількості емігрантів. Більшість із них працювали покоївками, часто в єврейських сім'ях [3, с. 55].

Протягом деякого часу багато хто з них став швачкою на фабриці. Із заснуванням українських родин у Сполучених Штатах та прибуттям жінок і дітей до чоловіків і батьків українські громади почали процвітати в міграції.

Встановити кількість українських мігрантів, які проживали в Сполучених Штатах Америки до Першої світової війни, надзвичайно важко. Бо дехто з городян часто бував на колишній батьківщині. Багато українців були неписьменними та не мають національної свідомості, тому імміграційні служби Сполучених Штатів ідентифікували їх як австрійців чи угорців, залежно від того, звідки вони прийшли. Українські мігранти, які переїхали до Америки до 1914 року, здебільшого намагались покращити своє фінансове становище, яке було надзвичайно складним в рідній країні. Йшли вони до цього 2 стежками. Більша кількість новачків у Сполучених Штатах знайшли роботу на фабриці і шахті у місті чи поблизу. Мігрантами, як правило, є неодружені юнаки, які сподівалися накопичити достатньо коштів, щоб повернутися додому, та купити землю, щоб заводити господарство. Але з часом перспективи життя молоді у Сполучених Штатах стали для більшості привабливішими, ніж повернутися на Батьківщину. Українки також емігрували, і українська громада почала швидко зростати в багатьох містах на північному сході Сполучених Штатів.

Міграція наприкінці 19 – на початку 20 століття із західних українських земель лягли в основне формування українських етносів у Сполучених Штатах та Канаді. Такому процесу сприяло формування осередків життя українських мігрантів у американських штатах Нью-Йорку, Пенсільванії та Нью-Джерсі та канадські провінції Альберти, Саскачевану, Манітобу. , де оселилися 3/4 всіх мігрантів з України. Такий настрій переселення українських мігрантів на перших етапах визначив можливість влаштуватися на роботу.

1.3 Переселення перших українців до Канади та первинна адаптація.

Міграція населення в Канаду проходило 4 головними «хвилями», що характерно для масового переселення загалом. Перша «хвиля» кінця 19 ст. була з-за економічних проблем в Україні, коли більшість українських сімей страждала від скрути, що спричинило бажання змінювати цю проблему. Уряд Канади надав землю у користування та сприяв соціальній адаптації.

На думку дослідників української еміграції в Канаду, свою роль відіграли різні міграційні бюро і деякі агенції, які змальовували Канаду як райське місце на землі... Міжвоєнна «хвиля» міграції до Канади йшла переважно з земель українських, які входили складу Польщі.

Порівняно з попередньою «хвилею», частинка мігрантів виїхала з політичних мотивів. Іншою «хвилею» стали мігранти з Європи після війни Другої світової. Друга «хвиля» була наймасовіша і найбільше національно свідомо. Причинами міграції громадян це політичні переслідування в СРСР, не хотіли бути під окупаційним режимом Радянського союзу.

Посеред певної «хвилі» міграції були численні інтелігенти, робітники та інші верстви населення. Ця хвиля об'єднала переселенців зі всіх куточків України (і Радянську Україну, і західну Україну та інші куточки) а також міжвоєнних емігрантів, які раніше бували в країнах Європи.

І тепер, 4 «хвиля» пов'язана з падінням радянського союзу та відкриття кордонів. Це було викликано в більшості економічними проблемами в Україні, дуже велике бажання змінювати буття, відкрити нові перспективи для молодих поколінь. Українська діаспора в Канаді є однією з найстаріших, а тому й найбільш організованих діаспор у світі. Представники діаспори в Канаді здавна займали важливі посади в економічному, політичному та культурному житті держави. Тому органами управління провінцій та федерального уряду є канадці українські нащадки – Рамон Гнатишин, Джим Зеленчук, Михайло Лучкович, Райнель Андрійчук, Мирон Ковальський, Петро Саварін, Іван Івасик, Павло Юзик. Дякуючи українській діаспорі, Канада першою визнала незалежність України і продовжувала з нею активно співпрацювати.

Етнічна українська громада становила біля 4% від загальної кількості населення Канади. Більшість це діти мігрантів із Західної України, які лишили батьківщину в ХХ столітті. Але чисельність українських громадян від населення Канади на сьогодні незначна, вони придбали помітний політичний вплив. Етнічними українцями, які досягали успіху на політичних аренах Канади, можна назвати, таких як Гавриляк Вільям він був 3 рази на посаді мера міста Едмонтон. Заступник голови Альберти, Стельмах Едвард також був нащадком мігрантів. Тільки найбільший успіх досягнув Рамон Гнатишин, який у 1991-1996 роках займав посаду генерал-губернатор Канади.

Отже, діаспора українська мала велику економічну і політичну вагу Канади. Це визначає дуже погане відношення Канади стосовно політичних дій Російської Федерації відносно України. Політичні діячі Канади вимушені погоджуватися з настроєм людей бо, їм необхідна підтримка українського народу на виборах. У зв'язку з важкою політичною ситуацією в Україні розпочалася нова хвиля міграції. Цього разу міграційний процес у більшій мірі торкнувся сходу країни. Канада проводила постійно відкриту міграційну політику, пропонують мігрантам хорошу роботу, непоганий заробіток та умови життя, це стає привабливо для українського населення, для того, щоб покинути свою країну в пошуках щастя в чужій країні. В останні роки десь 9000 українських

жителів подавали заявку на те, щоб отримати Канадську візу. Наша діаспора всяк заохочувала міграцію українців, створюювали осередки, які підтримували переселенців на першому етапі. Український народ допомагає не тільки зміцнити діаспору Канади, але й зберегти зв'язок з рідною країною.

Українська громадськість в Канаді формувалася по крокам: еміграційний процес пройшов 3 ступені. Маса людей, які в різний час активно переїжджали на інший континент, були неоднорідними. Перша хвиля, що розпочалася наприкінці 19 століття, була переважно свідком міграції найбільш вразливих верств українського населення [11, с.79]. У другій хвилі, що відбувалась в 20 столітті та приблизно до початку Другої світової війни вже було більше освічених громадян, які виїхали переважно з політичних мотивів [13, с.85].

Ставлення канадської влади до українських іммігрантів у цей період було дуже несприятливим, оскільки українці як піддані Австро-Угорщини дуже часто сприймалися як таємні агенти імперії. І лише на третій хвилі, коли незгодна з політикою радянської влади інтелігенти почали виїжджати до Канади, ставлення до тамтешніх українців поступово покращувалося [16, с. 89].

З-за важких умов життя на канадській землі українці мали залишатися консолідованими, також повинні були ізольоватися від місцевих, від суспільно-культурного буття нової країни. Саме фактор відчуження став основоположнимком у формуваючому процесі канадської громади української. Отже, тому вона залишилася замкнутою в собі.

«Докладали спільні зусилля, щоб побудувати церкви,будинки для народу, будинки для читання, засновували журнали, друкували книги», – розповідає Яр Славутич [9, с. 6].

Історія розвитку мови на чужині звичайно відзначалася історіями. своїх людей у нових умовах життя. Свідома відмова найперших емігрантів від вивчення англійської автоматично унеможливила їх приєднання до канадської громади. [13, с.123].

Таким чином національна самосвідомість канадських українців першого покоління була чітко окреслена. А мова була одним із чинників формування

їхньої національної самосвідомості. Але посеред емігрантів (більше друга і третя хвиля) було й таке. які знали, що доведеться грати за правилами новоздобутої країни і для успіху, за словами Сюзанни Муді, «рухатися вперед, щоб зробити нову назву і знайти іншу країну, забути минуле і жити майбутнім», а це, передбачає обов'язкове знання їхньої мови. Мігранти активно входили в канадське соціальне та культурне становище, починали та брали участь у суспільному бутті країн. Не покидаючи свідомість свого походження, іммігранти охоче приміряють на себе нові ролі – громадян Канади. «Національна самосвідомість емігрантів, яка формується під впливом історико-культурних дискурсів як країни походження, так і країни еміграції, часто поділяється між двома дискурсами і двома країнами», – говорить Н. Тучинська [15, с. 128].

Наступні покоління з багатьох причин значно віддаляються від своєї, через ностальгійні розповіді старших поколінь рідної країни.

По-перше, інстинкти виживання формують іншу пріоритетність: ті люди, які родилися у Канаді, є її громадяни і носії її звичаїв та традицій.

По-друге, наша країна для них – не буде більше ніж країна про яку вони чули від предків. Але ніколи там не були. Вона чужа для них. Ці люди вже показують себе як корінні канадці. Нешанобливе ставлення до української мови, то що це не потрібно та не перспективно. [9 с. 29].

Потрібно сказати, що для них це є приниженням. Із однієї сторони, те, що ти незнаєш англійську мову – це фактично належиш до найнижчого класу. З іншого краю, зневажливе ставлення корінних канадців до мігрантів через те, що помітно мовні акценти та їх так важко вимовлюване прізвище. Наступне покоління мігрантів в Канаді дуже далеке від рідної країни: виховане в канадських звичаях, чудово володіють англійською (яка для них рідна мова), вони рідко знайомі з історією України та майже не розмовляють українською мовою. [8, с. 36].

Мова грає дуже важливу роль, мова є обов'язковим атрибутом менталітету нації. Та нація, яка не матиме рідної мови, то вже не нація. [17, с.173].

Відповідним чином, вже 3-тє покоління, не вивчають рідну мову, вони не відчують себе частинкою української нації. Відомо багато випадків, коли українці пов'язують свою професію з вченням української мови, історії, та літературних творів рідної держави. Мандрювання українсько-канадської інтелігенції Україною також допомагають їм знайти свою духовну природу і переосмислювання свого буття в Канаді в чужому суспільстві [16, с. 126].

Але чи не найскладнішою і найсуперечливішою сферою залишатиметься наша рідна мова. Все, що люди бачать у цьому напрямі, допомага їм повернутися до свого народу, реінтегруватися в культурні та національні простори України, саме оволодіння рідною мовою – це святий вузол, який міцно пов'язує людей зі своїм корінням. За розмовою письменника, його «шлях» в Україну важкий. Мовлення його народу ніколи не було його рідним. Він згадує, що його візит до України викликав у нього «пекучий конфуз» за своє давно втрачене походження. І його роботи «Зелена бібліотека» і «Мед і попіл» (і не заперечуйте цього) насправді є втілення його бажання «написати» свою особистість. Ідею «...людини» висловлює Н. Тучинська в романі «Зелена бібліотека» [12, с. 130].

Така ситуація знайома багатьом канадським українцям другого та третього поколінь, які вирішили вивчати українську мову. «Мене дуже принижували за мою мову», – каже Кулік Кіфер. Вони відмовлялися вірити, що я не знаю української і що це чужа мова, а не моя» .

Як згадує ще в дитинстві Мірна Косташ, інша письменниця українського походження, авторка дослідження українсько-канадської історії у книжці «Кровні лінії», рідна мова призначалася для винятків і місцевості — церкви, концерти, вистави, гімни. Діти з сім'ї мігрантів, читають книги рідною мовою із мамою, живуть звичайним канадським життям, майже не відрізняються від канадців. Але читати українські книжки – це всього лише своєрідний ритуал, який має символічне значення [8, с. 135].

Поступове відходження від мови серед українців в Канаді яскраво відстежується в розвитку літературних творів. Першими творами низької літературної якості були фольклорні, подані живою народною мовою

Більше художні варті твори мігрантів друкували в перший український часопис «Канадійський фермер» [8, с. 63].

Наступний етап відзначається досконалішими художніми творами, написані були переважно літературною українською мовою.

Першою збіркою віршів на тему еміграції «Пісні про Канаду та Австрію» вийшла у світ у 1909 році Вона мала великий збут в українській діаспорі [9, с. 677]. Теми цього періоду були зосереджені більше на досвіді переїзду до Канади (частіше негативний досвід) та пов'язані з ностальгічними почуттями іммігрантів, викликаними розлуками з домівкою. Яскравим прикладом є роман Іллі Кір'яка «Сини землі», який пізніше був перекладений англійською.

Література, створена другим і третім поколіннями українців Канади, в більшості орієнтувалась на канадське буття і повністю позбавлялась української складової. Без сумніву, переходила на англійську мову не забезпечив українсько-канадській літературі автоматичне злиття в канадську літературу.

Отже, з обов'язкових складників національної самосвідомості діаспори з України з часом мова стала чужорідним атрибутом колишньої батьківщини предків. Та якщо Україна поступово набуватиме міфологізованих форм, то українська мова частіше сприйматиметься в негативному контексті. [6, с. 27].

Мабуть, кожен народ інстинктивно хоче прагнути до самозбереження. А в іншій сфері бажає прищеплювати власну культуру в чужому середовищі. Але атмосфера, яка створилася навколо українців на канадській землі, лише сприяла розвитку інтеграції. Мова як засіб спілкування з рідною країною вона дуже облегшує хворобливі почуття. Це ніби міст, який збудували мігранти, які сподіваються колись повернутися, або пуповина, яку вони бояться порвати і таким чином назавжди втратити зв'язок з власною батьківщиною. Проте бажання вижити, пристосуватися до нових умов буття змусило українців-

канадців опанувати англійську та, поступово формуючи інший менталітет, відмежуватися від своєї духовної спадщини: історії, культури, мови [34. с. 77].

РОЗДІЛ 2. УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ І ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ США І КАНАДИ

2.1 Роль української діаспори у розвитку національної економіки США та Канади. Український кооперативний рух на території США та Канади.

На території Сполучених Штатів Америки в середині XIX століття розпочався процес створення перших кооперативних рухів. Перші спроби розвинути кооперацію були переважно невдалими і тому до кінця XIX ст., кооперативний рух існував здебільшого у вигляді товариств, які діяли автономно і були переважно дрібними. Процеси поживлення кооперативного руху спостерігались вже напередодні Першої Світової війни [5, с. 187].

На території Канади ідея розвитку кооперативного руху належала відомому канадському журналісту А. Дежардену. Він особисто втілював її в життя, утворивши перший на той час кооператив у своєму рідному містечку Свібек - задля допомоги біднішим верствам населення.

Перші кредитні кооперативи були засновані Дежарденом у 1900 році в Канаді (Народна каса в місцевості Леві), та в 1909 році у США (Манчестер).

Широкого розвитку та поширення кредитні кооперативи набули вже після закінчення Першої світової війни, не в останню чергу завдяки новим хвилям імміграції [7, с. 68].

Поступово кооперативні рухи на території Канади розростались та зміцнювались. Найбільші з них (пшеничні пули) спеціалізувались як на збуті продуктів землеробства, так і на овочівництві та скотарстві. Крім крупних господарств, локально по містах і у фермерських округах діяли тисячі дрібних кооперативів. Вони займались переважно виготовленням непродовольчих груп товарів, як-то меблі, одяг, іншого [18, с. 125].

В західних провінціях Канади фермери почали утворювати кооперативні товариства, які спеціалізувались здебільшого на продажу та переробці молока [9, с. 311]. Основи та принципи кооперативних форм

об'єднання українцям були відомі ще з часів проживання на батьківщині, тож першим її втіленням в Канаді стали кооперативні елеватори, млини, крамниці. Але через те, що їхня діяльність базувалась на кооперативних принципах не повністю, а лише частково, то з часом їх здебільшого було ліквідовано, адже на той час в Канаді ще не існувало законодавчого регулювання діяльності кооперативних об'єднань через відсутність відповідних законів. У Канаді раніше, ніж у США були утворені українські кооперативи, переважно - кредитні [10, с. 530]

У 1913р., відомий на той час галицький кооператор І.Петрушевич, прибувши до Канади, створив першу збутову спілку на території західної її частини. Однак справжнім основоположником української кооперації в Канаді вважається В.Топольницький. В 1927 році він, оселившись в цій країні, почав створювати торговельно-промислові кооперативи на території та околицях Вінніпегу .

У 1930 р. вже іншими українськими іммігрантами в Канаді вперше було вдало реалізовано спробу створити власне кооперативне товариство - кооперативну крамницю «Калина», для забезпечення українців україномовною літературою, книгами, журналами, часописами тощо.

Другий український кооператив Північного Вінніпега (1932-1967 рр.) вважався найпотужнішим у Вінніпезі, який постачав широкий спектр товарів і засобів для організації життя та побуту українських іммігрантів, а також здійснював матеріальну допомогу існуючим на той час культурним та спортивним товариствам. Крім цього, зокрема і у Вінніпезі, утворювались та діяли й інші кооперативи. Деякі з них навіть мали стабільний розвиток. Було також організовано і перші українські кооперативні спілки, що створювались для покращення фінансового стану населення, як міського так і тих, хто проживали на околицях і у фермерських округах [9, с.115, 117].

У тридцятих роках ХХ століття, внаслідок економічної кризи чимало канадських банків збанкрутувало, але кредитні спілки натомість продовжували динамічно розвиватись, відповідно й зростала їх кількість. Схожі процеси

відбувались і в США. Там, протягом з 1929 до 1931 рр. вимушено оголосили себе банкрутами близько 10 тис., як дрібних та і потужних банків. А кредитні спілки в цей час навпаки - отримували розвиток та зростала їх кількість [12, с. 68].

Під час економічної кризи 1937 року у Вінніпезі членами товариства «Рідна школа ім. М.Шашкевича» було засновано і утворено перший харчовий кооператив «Народний кооператив». Даний товариство підтримувало матеріально українсько-канадські національно-виховні заходи і процеси.

Пізніше з «Народного кооперативу» та товариства «Рідна школа ім. М.Шашкевича» утворився вже новий, з назвою «Дніпро», що задовольняв також потреби українських наукових, а також культурних установ [12, с. 152-156] протягом багатьох років, аж до моменту припинення своєї діяльності в 1968 році.

Крім вже згаданих, існували й інші товариства, що здійснювали виробничо-збутову кооперативну діяльність як то Українське об'єднання у «Сабоніфас», «Західний кооператив».

За ініціативою В.Топольницького 13 лютого 1939 в Сасктауні було утворено перший у Канаді кредитний кооператив. Завдяки йому у 1940 році у Вінніпезі було створено нову кредитну спілку «Карпатія». У 1943 році засновано другий у Манітобі кредитний кооператив північного Вінніпега [13, с.5-7]. Він, крім основної діяльності, здійснював фінансову підтримку громадських організацій, допомагав українцям, надаючи щорічні дотації, і це сприяло посиленню довіри до кооперативу, що на постійній основі, активно акцентував свої українські походження та ідентичність [16, с.8-10; 139-141].

У 1943-1944 роках у східній частині Канади, спочатку у Гамільтоні, а потім і в Торонто створено нові українські кредитні кооперативи. Тоді-ж за ініціативи членів українського національного об'єднання була створена та розпочала діяльність і перша українська кредитна спілка. Спілка на регулярній основі здійснювала пожертви на релігійні, культурні та громадські національні заходи. Успішна її діяльність стала стимулюючим фактором для створення інших кредитних кооперативів.

Тільки у Торонто, у 1958 році діяли 10 кредитних спілок [19, с. 125].

Майже в кожному населеному пункті, де проживали українці створювались та діяли такі спілки [17, с. 123].

Найбільш потужними спілками українського походження, які були засновані в період часу з 1944 по 1955 рр. вважались такі, як: «Українська національна кредитна спілка»(Монреаль), «Щадничо-кредитний кооператив», «Кредитна спілка «Дніпро», «Кредитна спілка ім. І. Мазепи при кафедрі св. Софії». [17, с. 80].

Крім згаданих, діяли й інші потужні кооперативи. Одними з найвідоміших у Вінніпезі були кооператив «Зоря», що займався харчовою діяльністю, а кооператив «Надія» здійснював продаж побутових товарів, техніки та займався книгарнями в період з 1953 до 1960 рр. [9, с. 69].

Левову частку зі всіх створених в ті часи кооперативів та спілок становили саме українські кредитні кооперативи. В основному вони здійснювали свою діяльність у колаборації з громадськими об'єднаннями, політичними організаціями, що існували на той час на території Канади, в таких містах як Торонто, Сасктаун, Гамільтон, Віндзор, Монреаль та інших.

Деяка частина з утворених того часу кооперативів, діяла на базі церковних організацій чи адміністративних громад. [9, с. 54]

Практично в кожній провінції Канади, упродовж 1939-1940 рр., створювалися кооперативні спілки. Деякі з них поступово були самоліквідовані, інші навпаки - розрослися у потужні організації. Найпоширенішими з існуючих на той час кооперативів стали саме кредитні спілки, які утворювались і мали динамічний розвиток. Найбільш потужною, протягом тривалого періоду часу була «Карпатія». Крім потужних, за участю українців діяли також збутові кооперативи місцевого значення [8, с. 88].

У США теж були засновані споживчі кооперативи та каси взаємодопомоги, однак перші спроби їх заснувати були переважно невдалими [6, с. 44].

Лише декілька українських кредитних спілок було засновано на території цієї країни. Переважно вони створювались в місцях проживання українців та надавали допомогу як релігійним спільнотам так і громадським організаціям.

В період після закінчення Другої світової війни в США та Канаді знову розвиток кредитних спілок значно пожвавився. Викликано це було новою масовою хвилею українських емігрантів. Серед них було чимало кооператорів з досвідом в цій сфері. Вони й стали «двигуном» розвитку кооперативного руху в країнах поселення. Саме цей фактор і зіграв вирішальну роль в стрімкому розвитку кооперації в США та призвів як до значного розширення існуючих спілок та виникнення нових.

Разом з їх розвитком посилювалась і довіра українських громадян до них, незалежно від релігійних чи політичних переконань [15, с. 69].

Завдяки українським кооператорам - І.Ольховому, Б.Фостяку та Р.Раковському у 1951 році в Нью-Йорку було утворено перший український кооператив, що отримав назву - «Об'єднання українців Америки «Самопоміч». Передувало цьому утворення в 1947 р. створення організації теж з назвою «Самопоміч». Після того, за участі українця І. Сем'янчука, був створений кредитний кооператив і в Чикаго у 1951р. [22, с. 138].

До створення нових кредитних кооперативів в основному призвів успішний розвиток існуючих.

У 1952 р., у Детройті, найбільшим на той час кредитним кооперативом «Самопоміч» вперше покладено початок виданню кооперативного журналу «Наш контакт» - у 1953 році.

За час своєї діяльності «Самопоміч» не припиняла здійснювати підтримку місцевих закладів освіти, українську кафедру в Гарварді та здійснювалась підтримка навчання священників [18, с. 366, 384].

В основному весь кооперативний рух у США того часу, так чи інакше був пов'язаний з товариством «Самопоміч». Дане товариство вже в 1951 році заснувало кредитну касу федерального рівня та стало основоположником та спонсором однойменних кредитних спілок у таких містах як Філадельфія, Джерсі Сіті, Балтімор, Клівленд, Трентон, Пасейк, Елізабет, Нью-Йорк та інших. Всього в період 1951-1961 рр. було створено та засновано 15 українських кредитних кооперативів.

У 1961 році на зборах кооперативної спілки Іллінойсу «Самопоміч», серед 1700 інших кооперативів посіла перше місце в рейтингу.

У США, крім кредитних працюють і такі кооперативи, як «Україно-Американське товариство «Самодопомога», засноване в 1950 році, яке опікувалось дітьми українських емігрантів. У 1951 році товариство перереєстроване в кооператив з правом здійснення діяльності на території штату Іллінойс. [23, с. 294–297],

У Філадельфії провідниками львівського кооперативу було засновано кооператив «Базар» - для збереження традицій Українського народного мистецтва, кооператив «Червона калина» у Нью-Йорку, котрий займався видавничою справою [9, с. 562].

Для оптимізації та координації співпраці між українськими кредитними кооперативними спілками, виникла необхідність у створенні і так званих ідеологічно-координаційних центрів та центральних організацій провінційного, регіонального та міжнародного значення.

У 1949 році, за ініціативи В.Топольницького було утворено перший такий центр з назвою «Кооперативна громада» в Канаді. Своєю діяльністю даний центр охопив Вінніпег та провінцію Квебек [25, с. 208].

У Торонто в 1957 р. утворено координаційний комітет українських кредитних кооперативів, робота якого полягала у координації та взаємодії між ними.

Така співпраця була вдалою, що призвело і до створення нових кооперативів та поширення діяльності комітету на провінції Онтаріо та Квебек [16, с. 124, 128].

Українським кооперативам на території Канади було доволі проблематично досягти згоди та об'єднатися у спільну організацію. Головна причина полягала в тому, що спонсорами цих товариств були різні організації та церкви. Саме через те тривалий час вони і не могли досягти згоди між собою та об'єднатись. Натомість у США виникла протилежна ситуація - кооперативи, в переважній більшості, мали єдиний координаційний центр— товариство «Самопоміч» [9, с. 59].

31 березня 1957 р., на щорічному з'їзді кооператорів було засноване товариство українських кооперативів Америки, за ініціативи представників семи кооперативів США, що існували тоді: (Нью-Йорк, Детройт, Чикаго, Честер, Філадельфія, Джерсі-Сіті, Балтимор).

З 1974 р. товариство отримало назву - «Центр українських кооперативів Америки» з осередком у Нью-Йорку.

Наприкінці 1966 р. даний центр було перенесено до Чикаго[24, с. 299]. Діяльність центру спрямована на підтримку зв'язок з усіма кооперативами в Канаді та США. У грудні 1958 року у Віндзорі (Онтаріо) відбулась перша спільна конференція, в якій взяли участь представники як координаційного комітету українських кредитних спілок Торонто, так українських кооперативів Америки. У 1967 році в Нью-Йорку, під час Першого Світового конгресу вільних українців, делегатами було запропоновано, а конгресом підтримано створення Української світової кооперативної ради [24, с. 39].

Українці північної Америки тримають власні заощадження у різних фінансових установах, що створює можливості для примноження прибутків та розвитку економік держав. Спочатку заощадження, вкладені українцями в ощадні каси були захищені не надто надійно. Але від моменту встановлення державного контролю над діяльністю таких установ та державних гарантій по вкладам, факти ошуканства чи зникнення коштів з рахунків, які мали місце раніше, практично припинились. У 1970-х роках кооперативний рух Канади та США став потужним фінансовим, господарським, суспільним явищем, яке охоплювало близько 25% населення Канади та біля 10% від загальної кількості населення США [3, с. 64, 67].

у 1970 році страховою компанією «Cuna Mutua» було засновано українську забезпечувальну агенцію. При агенції у 1979 році було утворено відділ з забезпечення як внесків так і позичок членів українських кооперативів. А в 1990-их роках агенція інтегрувалась в діяльність ще шістьох страхових компаній. Україна отримує фінансові допомоги як від Уряду США так і від Світового банку, переважно за посередництвом даної страхової компанії[29, с. 200].

Роль кооперативної ради в Сполучених штатах Америки здійснюється центром українських кооперативів, а Українською кооперативною радою Канади, відповідно в Канаді. На етапах розвитку українських кооперативних центрів, видавались центральні кооперативні журнали «Наш світ» (США) та «Координатор» (Канада) та бюлетені місцевого рівня та інші видання [7, с. 39].

14 серпня 1975 р. було засновано «Український братський федеральний кредитний кооператив у Бостоні». До заснування кооперативу доклали зусиль: «Бостонський відділ Об'єднання українців в Америці», група «Самопоміч», Український робітничий союз, Союз українців-католиків «Провидіння» Український народний союз та «Народна поміч». Члени кооперативу не поділяли себе ані за політичними уподобаннями, ані за релігійними переконаннями. З власних доходів кооператив жертвував підтримував українські організації у різних містах і штатах.

Українські кооперативи Англії, Австралії, Аргентини, США та Канади в ході з'їзду Світового конгресу вільних українців, створили Українську світову кооперативну раду. 74 кооперативи, що налічують понад 80 тисяч членів, з понад 150-мільйонним капіталом, увійшли в УСКР з головним офісом у Торонто, пізніше - в Чикаго. З ініціативи великих українських кредитних спілок у 1975 році утворено українську банківську інституцію «Об'єднане трастове товариство». Дане товариство проводить діяльність у сфері банківських послуг, фінансування проектів, різних за величиною господарського спрямування, адміністрування та ліквідація спадкового майна. Ця компанія - єдина з українських трастів у Торонто, яка успішно працює і сьогодні. [29, с. 129–135].

У Північній Америці утворилась чимала мережа українських кредитних кооперативів. Крім того торговельний та промисловий сектори економіки теж досягли вагомих результатів. Три ощадні каси в США (Чикаго, Філадельфія, Нью-Йорк), які об'єднані у власну лігу треба віднести до іншого виду української організованої економіки, бо згідно із законодавством вони мають обслуговувати не лише українців. Незважаючи на те вони мають українську ідентифікацію. Ощадний банк «Певність» у Чикаго є найбільшою з них [25, с. 49].

Після тривалого періоду розвитку, насамперед у дрібних спілках у малочисельних українських поселеннях та громадах, виникають певні труднощі, що зумовлюються в першу чергу асиміляцією молодих поколінь українців та іншими обставинами. Рятівним колом для них є процедура злиття з крупними фінансовими установами.

1 млрд. 757 млн. доларів оборотного капіталу, майже 130 тис. членів нараховувалось у 50 українських кооперативах США, Канади та Австралії станом на 31 грудня 1993 року.

Станом на 1992 рік у США функціонували 28 українських кредитних спілок, 64 тис. членів та 891,5 млн дол. активів. У Канаді відповідно - 22 спілки, що об'єднали 62 тис. членів та мали 740,7 млн дол. активів.

Головною відмінністю українського кооперативу від американського є середня висота позичок та вищий показник ощадності на одного члена [9, с. 540].

З 1991 року, коли Україна вийшла зі складу СРСР, тим самим здобувши незалежність, українці за кордоном почали докладати значних зусиль, щоб знову повернути кооперацію до історичної батьківщини. Задля реалізації цієї ініціативи утворилось ряд асоціацій, комітетів для налагодження співпраці з Урядом України. Мешканці Канади українського походження проявляли особливу активність заради поновлення зв'язків з батьківщиною. Провідними діями кооперації Канади реалізовувався процес з відновлення кредитного руху в Україні. У 1991 році Урядами Канади та України спільно було організовано «круглий стіл», де були присутні делегації від обох сторін. Делегація з України прибула на чолі з президентом України Леонідом Кравчуком, з метою ознайомлення з діяльністю кредитних спілок, що створені українською діаспорою.

Початок 1992 року ознаменувався прибуттям до України представників кредитних спілок США та Канади, а також - Канадської кооперативної асоціації та представники від Всесвітньої ради кредитних спілок.

Національний оргкомітет з відродження кредитних спілок в Україні було створено в чеввні 1992 року, одразу після здійснення другого візиту представників кредитних спілок Північної Америки та Австралії.

До утвореного комітету на момент його створення увійшли представники з 18 регіонів України. Для допомоги та підтримки українським спілкам у відновленні кредитного руху в Україні, за сприяння української діаспори, упродовж 1993–1994 рр., урядами Канади та США здійснювалось фінансування програми технічної підтримки цих заходів. Для забезпечення їх реалізації у Києві було відкрито офіс представництва канадської кооперативної асоціації та представництво Всесвітньої ради кредитних спілок. Партнерами програми виступили українські кредитні спілки Канади та США.

Президент України Леонід Кравчук своїм Указом від 20 вересня 1993 року увів в дію «Тимчасове Положення про кредитні спілки в Україні». Національним банком України було розроблено та затверджено типовий статут кредитної спілки. Це стало початком створення кредитних спілок в усіх областях України.

У червні 1994 року, за ініціативи 28 існуючих на той час в 17 областях України кредитних спілок, заснована Національна асоціація кредитних спілок України. У цьому ж році Асоціація приєдналась до Всесвітньої ради кредитних спілок. У вересні 1994 року у Києві відбувся Перший Світовий конгрес українських кредитних спілок, в якому вперше брали участь представники кредитних спілок України. Представники органів державної влади і міжнародних неурядових організацій теж прийняли участь у конгресі.

На сьогоднішній день Національна асоціація кредитних спілок України складається з 172 кредитних спілок з усіх регіонів України, що об'єднують більш як мільйон громадян і мають у своїх активах понад 1,5 млрд. грн. на

програми та проекти. Фінансовані канадським урядом з 1993 по 1997 рр. програми та проекти допомоги кредитним спілкам України передбачали утворення нових спілок. Починаючи з 2005 року, котрий реалізується Українською кооперативною радою Канади та канадською кооперативною асоціацією, спрямований як на розвиток інфраструктури спілок, так і на

зростання стабільності та ефективності кредитних спілок в Україні на майбутнє. Практичні процеси розвитку кредитної кооперації в Україні дещо стримуються браком належної кредитної кооперації, але, незважаючи на це, хоч повільно, але рухаються. На думку В. Кися, всі спілки мають бути об'єднані та належати до однієї структури (недержавної), котра в свою чергу матиме змогу здійснювати моніторинг їх фінансової діяльності, розробить та застосує єдині стандарти, що дозволить навіть у випадку фінансової нестабільності ефективно адмініструвати свої підрозділи.

Всеукраїнську асоціацію кредитних спілок було засновано 7 листопада 2003 року - для забезпечення стабільного розвитку кредитних спілок України.

Нині в Україні діють 24 асоціації, що надають послуги членам на обласному рівні. На національному рівні представництво інтересів спілок здійснюється Всеукраїнською асоціацією кредитних спілок України. Крім того в обов'язки ВАКСУ входить просвітницька робота, створення нових асоціацій. З червня 2008 року Асоціація видає бюлетень «Вісник кредитної кооперації», який надходить до усіх кредитних спілок України. Кредитний руху в Україні має можливість розвиватись, при наявності такого фактору як загальне покращення економічного мікроклімату в Україні за умови проведення широкомасштабної інформаційної кампанії у ЗМІ, що продемонструє переваги саме кредитних спілок у порівнянні з іншими фінансовими установами .

Варто підсумувати, що спираючись на демократичні засади нових країн поселення та сприятливе законодавство, українські іммігранти, використовуючи власні національні традиції та досвід кооперації з часів проживання на батьківщині, змогли утворити широку мережу українських національних кооперативних підприємств та організацій, створивши значну фінансову базу, яку використовували для задоволення потреб як окремих членів спільноти так і для підтримки й розвитку культурних, політичних, професійних, релігійних, господарських та загалом всіх інших потреб української діаспори.

Доля українців у створенні та розвитку кооперації на території Північної Америки була і залишається досить суттєвою. Незважаючи на те, що загалом

кооперативний рух в США та Канаді нині зазнає певних труднощів. Відхід від справ, старіння, асиміляція серед молодих поколінь українців і є основною проблематикою, яка гальмує подальший розвиток української кооперації в діаспорах. Протягом багатьох десятиліть українські кооперативи надавали можливість українцям брати участь у розбудові економік країн проживання, поліпшенню матеріального становища.

Завдяки українським кооперативним організаціям, через підтримку ними національних суспільно-політичних та інших організацій, збережені національні, культурні, релігійні та інші традиції. Здобуто повагу до українців з боку корінних народів та місцевих жителів.

Саме завдяки зусиллям української діаспори урядами Канади та Сполучених Штатів Америки і розпочато фінансування різноманітних програм технічної допомоги для відновлення кооперативного руху в сучасній Україні.

2.2 Постаті видатних українців у політичному житті США і Канади

Роль і значення діаспори зменшуються з кожним поколінням.

У здобутті незалежності України, її просуванні у світі діаспора відіграла неоціненну роль. А зараз її функції змінилися. «Діаспора з часом змінюється і вона уже не та, яка була раніше. Старше покоління відходить. Нове покоління більш американізоване, канонізоване. І нова діаспора, яка прибула з України, ні політичними, ні національними питаннями не займається. Тому роль і значення діаспори зменшилися, оскільки існує офіційна Україна, офіційні представники, офіційні дипломатичні представництва».

Українська діаспора, особливо у США чи Канаді, живе у своєму замкненому світі і доволі слабо розбирається у сьогоденних подіях, що відбуваються на її історичній батьківщині, вважає художник і письменник Лесь Подерв'янський, який мав нагоду тривалий час спілкуватися із закордонними українцями. «У діаспорі є дуже пристойні люди – університетська професура, але це одиниці, «сотні тисяч із мільйонів». Вони самі собі побудували таку Україну, якої

насправді не існує. Але Україна, та яка існує насправді, з усіма її перевагами та недоліками, їх не влаштовує, тому що вона реальна.

За словами Президента Світового конгресу українців Аскольда Лозинського, майже 20 мільйонів етнічних українців розпорошені по різних державах світу, а це трохи менше половини української нації.

Маруся Євгенія Бек — юристка, громадська діячка, державна діячка Сполучених Штатів Америки. Найперша українська жінка яка була— жінкою-адвокатом і жінкою-журналістом, перша жінка— яка займала посаду мера в місті Детройт.

Родилася 28 лютого 1907 р. в штаті Пенсильванія. Марія українська жінка. Народилася в родині жителів Лемківщини.

В 1922 році тато і мама відпустили Марію в Україну на батьківщину, вона там навчалася в українській Чортківській гімназії, у 1925 році закінчила гімназію в Коломиї. Напротязі деякого часу в 1920 рр., жила в місті Бучач, там навчався її брав в інституті. Навчання в Пітсбурзькому вузі з 1944— доктор юриспруденції, перша жінка, яка отримала звання у цьому вузі.

Мері— жінка, яка першою обрана до Муніципальної Ради Детройту, перший президент Ради. М.Бек призначала в Раду опікунства жінку —афро-американку, це було дуже серйозним внеском у зберігання пам'яток архітектури, потурбувалася за покращення санітарних умов перебування в місті Детройт, докладала зусилля у розвиток спорту, виступила за розширенням програми, що попереджатимуть правопорушення скоєні дітьма та юнаками.

Девід Едвард Боніор — американський політик-демократ. Член Палати представників США від штату Мічиган.

Девід Боніор виріс в родині мігрантів з України і є один з найуспішніших політиків Америки походження з України. У 1966 він отримав звання «Українець року». Вчився у вузі Айови (на бакалавра) і в Коледжі Чепмена в Оранжі (на магістра гуманітарних наук).

Активною політичною кар'єрою займався з 1973 року.

Делегували від штату Мічигану на з'їздах Демократичної партії у 1972–1977 роках. Як демократ обирається на 95-ий та 12-ть наступних Конгресів США.

Організатор парламентської більшості. Організатор парламентської опозиції.

Гері Ерл Джонсон — голова адміністрації штату Нью-Мексико (1995–2003), політик від Республіканської партії, кандидатура в Президенти США.

День народження 1 січня 1953 року в Майноті, в Північній Дакоті. Його батько Ерл Джонсон норвезького та данського походження. Мама — Лоррейн Б. Бостов українська дівчина, донька вихідців з Російської імперії. Здобував вищу освіту в Вузі Нью-Мексико. 5 травня 2012 року був висунутим Лібертарианською партією, як кандидат в президенти США. Останні роки Гері Джонсон був бізнесменом, виконуючим директором фірми «Cannabis Sativa» в Неваді, вона реалізує медичну марихуану в штатах, де це законодавчо дозволено.

30 травня 2016 року Джонсон був знову висунутим кандидатом на пост президента США. Він виборов перемогу опісля двох турів загального народного з'їзду лібертарианців в Орландо, штат Флорида.

Майкл Бредлі Ензі — сенатор США від штату Вайомінг, американський політик, член партії (Республіканська партія).

Народився в лютому 1944 року в , місті Вашингтон, у сім'ї Дороті М. та Елмера Джакоба Ензи. Його дід та баба по батьку були етнічні німці з України, а мати мала німецьке та ірландське походження. Закінчив Університет Джорджа Вашингтона (1966). Здобув ступінь магістра спеціальності ділове адміністрування (1968) в Університеті Денвера.

У 1975–1982 — був мером міста Джіллетт, Вайомінг. У 1987–1991 — член Палати представників Вайомінгу. У 1991–1997 — член Сенату Вайомінгу. Сенатор від Вайомінгу в 1997—2021 роках.

Кеті Козаченко – перша відкрита лесбійка, яка стала державною діячкою США. У січні 1974 року Кеті, студентка, балотувалася від Партії прав

людини від міської ради Анн-Арбора як відверта лесб'янка і перемогла. На той час партія її отримала вже два місця в раді міста, здобуті на виборах 1972 року.

Перед Другою світовою війною був випадок з державною діячкою, відкритою лесб'янкою Ненсі Векслер, але вона вийшла після перемоги на виборах до міської ради і не була переобрана. Кеті Козаченко народилася в Олександрії, штат Вірджинія. У 21 рік Козаченко балотувалася проти ліберал-демократа і 2 квітня 1974 року була обрана до міської ради Анн-Арбора. Вона отримала місце, «що представляє 2 палату міста, п'ятдесятьма двома голосами». Проте депутатом була лише один термін.

У 1980-х роках Козаченко продовжував брати участь у політичних і соціальних групах.

Михайло Лучкович — був громадським діячем і політиком українського походження. Він був перший депутат канадського парламенту з українським корінням.

День народження 13 листопада 1892 року в Шемокіні, штату Пенсільванія. В 1908 році мігрував з сім'єю в Канаду.

В 1927 році став обранцем в Палату громадян канадського парламенту в окрузі Вегревіль від «Об'єднаних фермерів Альберти». Дозволяло це Михайлу бути найпершим канадцем вихідця з України, він був обранцем до парламенту. Не дивлячись на то, що він обранець від єдиного округу, ще був як спікер та представник усієї українсько-канадської діаспори. Він надзвичайно активно воював з дискримінацією українців.

У 1930 році він переобраний на 2 термін, переміг конкурента від лібералів Чарлза Гордона. У 1932 році був спів засновником партії «Кооперативна федерація Речі Посполитої». У 1935 році, як представник партії, він зазнав поразку на чергових виборах Вільяма Гейгерста, кандидата від консервативної популістської партії «Соціальний кредит».

Кирило Резнік — політик-демократ в Америці. Він був учасником Палати представників тридцять-дев'ятого округу Мериленду із січня 2009 року.

У 2007 році Кирило був координатором виборної компанії, кандидат Балтімор Мартін О'Меллі за кандидатури на пост губернатора Мериленду.

Сім'я Кирила мігрувала до США в 1979 р., тоді йому було чотири роки. Батьки оселилися в Майамі, в штаті Флориді. У 1996 р., він був випускником Міжнародного університету в Флориді та отримав ступінь бакалавра.

Арлен Спектер— політичний діяч. Сенатор Сполучених Штатів Америки від штату Пенсильванія. Спадкоємець українських мігрантів з України. Опубліковано його особисті слова: «My father came to this country when he was 18, in 1911, from a village called Batcherina in Ukraine» — «Мій батько прибув до Америки 1911 року, коли йому було 18 років, ... з України».

1981 року від партії Республіканської обраний в Сенат Сполучених Штатів Америки. Голова комітету парламенту, очільник комітету із справи ветеранів та комітет з правосуддя.

Петро Терпелюк – посол і дипломат США в Люксембурзі.

Син українців. Пітер почав свою державну службу як лідер у двох штатах південно-східної Пенсильванії (1982-1984).

Президент Джордж Буш назвав Петра успішним бізнес-лідером і хорошим державним службовцем з великим досвідом в економіці та розумінням міжнародних відносин. Має ступінь бакалавра та магістра державного управління. З 1994 року Терпелюк обіймає посаду заступника директора American Continental Group. Заснував консалтингову фірму «Терпелюк і Партнери» (1986), яку очолював, керуючи «Войдак і Партнери» у Вашингтоні (1989-1993). Терпелюк почав свою державну службу як керівник у двох округах південно-східного штату Пенсильванія (1981-1984). У 1990 році президент Джордж Буш призначив його до ради директорів Комісії з будівництва Пенсильванія-авеню.

Богдан Петрович Футей — юрист, політик та громадський діяч, адвокат, суддя Федерального апеляційного суду Сполучених Штатів Америки. Доктор юридичних наук, професор.

Викладав конституційне право в УВУ (Мюнхен), Університеті Пассау, Київському та Львівському національних університетах.

Член виборної команди під час президентських кампаній Рональда Рейгана.

Головний в Українському Клубі, Українсько-Американському Союзі та їх Федерації, в Центральній Спілці Українських Студентів.

Віце-президент Національної асоціації України, голова Асоціації українських організацій Великий Клівленд, замісник головуючого Комітету Американсько-українського конгресу. Член «Американської асоціації адвокатів» та «Американської асоціації адвокатів України».

Радний Міжнародного фонду виборних системних програм, офіційний спостерігач на виборних ділянках до Верховної Ради України і на президентських виборах в Україні. Член «Координаційного комітету» сприяння України. Учасник обміна судьями, радник робочих груп Верховної Ради України з питань розробки проекту Конституції України.

Бартолом'ю Томас Ступак- американський Член Демократичної партії Ступак займав посаду представник США з 1993 по 2011 рік.

Ступак вирішив не проходити переобрання у 2010 році. Він очолював Конгрес у січні 2011 року і був республіканцем із Верхній Пенінсулі.

В 1988 Ступак був обраним представником штата, представляючи два округи перемігши дворазового республіканца Джима Конорса. У 1990 році Ступак балотувався на посаду сенатор штату, але отримав поразку гаряче первинно переможцю загальних виборів Дону Койвисто.

У 1992 році Ступак балотувався до Палати представників в першому окрузі, охопив Верхню Пенінсулу і частину Нижньої Пенінсули. 9 квітня 2010 року Ступак заявляв, що не буде балотуватися на переобрання, і піде з Конгресу після закінчення терміну.

Іван Бейкер— це канадський політик походженням з України. Член Ліберальної партії, чиновник Законодавчої Асамблеї Онтаріо, був обраний у 2014 році від провінційних виборчих округів Етобико-центр. У 2019 році переміг у цьому ж окрузі на федеральних виборах до канадського Парламенту.

Перед обранням до уряду Онтаріо Бейкер мав власний бізнес. Балотувався на виборах до уряду провінції Онтаріо 2014 року кандидат від лібералів у виборчому окрузі Етобіко-центр. Виграв консервативного кандидата Піна.

Він є Парламентський асистент президента Ради Скарбниці .

Підтримує більш рішучі позиції щодо надавання Україні летальних оборонних озброєнь .

Борис Вжесневський — канадський політик і добродійник українського коріння. Ліберальна партія Канади. З 2005 року знаходиться в Палаті громад Парламенту Канади виборчого округу «Етобіко-Центру», він густо начелений канадцами українського коріння. У січні 2006 року другий раз переміг на виборах в тому ж окрузі, одержав більше 53 % голосів.

Активно підтримує боротьбу за незалежну Україну і перші кроки до будування незалежної України. Відомий тим, що надавав гуманітарну допомогу, особливо українським дітям. Він був депутат парламенту Канади від Ліберальної партії Канади . В березні 2012-го року подавав скаргу до суду, відносно несправедливих виборів на його ділянках на виборах 2011 року, йому не вистачало тільки декілька голосів, щоб бути переобраним. Активно виступав за те , щоб було надано українцям Канадою оборонної летальної зброї, щоб була розширена технічна допомога та економічна допомога, а також за жорсткі санкції проти Російської Федерації у зв'язку з анексією Криму та підтримку тероризму на сході України. Вважає, що так званий ДНР і ЛНР мають бути визначені як терористичні організації на міжнародному рівні.

На парламентських виборах 2015 року Борис Вжесневський переміг у своєму окрузі, перейшовши кандидата Теда Опіца.

Рамон Іванович Гнатишин - канадський політик українського походження. Син Івана Генатіна - Сенатор з прогресивної консервативної партії Канади. У 1990-1995 - 24-й генерал-губернатор Канади.

Він служив у Королівстві у Верхових військах і отримував практику юриспруденції в провінції Саскачеван до 1974 року, коли він був обраним до палат громадян канадського парламенту з прогресивної консервативної партії.

Він став міністром енергетики в 1978-1980 роках, а міністр юстиції в 1987-1988 роках. Відповідно до рекомендації Прем'єр-міністра Гнатишина, було призначено генерал-губернатором Канади . Генеральний генерал-губернатор мало символічне політичне значення, однак, як відомо, Рамон Гнатішин, який значною мірою сприяв популяризації Інституту губернаторського генерала. За словами Гнатіна, офіційна резиденція генерала губернатора "Rido Hall" став відкритим для туристів. Гнатішин заснував генерал-губернатор у мистецтві.

Рой Джон Романов — українське походження, політичний діяч Канади, дванадцятий Прем'єр-Міністр провінції Саскачеван .

Рой Романов родився 13 серпня 1938 року в родині українців, які емігрували, місто Саскатун— найбільше місто провінції Саскачевану, що знаходиться в Канаді. Був співтворцем Конституції Канади.

Джон (Іван) Сопінка -канадський адвокат українського походження, доктор юридичних наук з 1958 р., Професор. Адвокат Всесвітнього з'їзду вільних українців у судовому позові при дослідженні Голодомору 1932-1933 років в Українській РСР.

Едуард Стельмах - це політичний діяч українського походження, прем'єр-міністр канадської провінції Альберти.

У 1993 році Едуард Стельмах вперше і виграв вибори у законодавчій палаті провінції Альберти. Робота з того часу в провінційному парламенті був призначений головою Інституту сільського господарства Альберти.

Призначений міністром з чотирьох термінів:

Міністр сільського господарства (1997 по 1999 рр.)

Міністр інфраструктури (1999 по 2001 рік)

Міністр транспорту (2001 по 2004 рр.)

Міністр міжнародних та міжурядових справ (2004 по 2006 рр.)

3 грудня 2006 року Стельма вибирається лідером прогресивної консервативної партії Альберти, починаючи з 15 грудня 2006 р. - глава уряду та Прем'єр-міністром провінції Альберта.

Активіст канадсько-української законодавчої біржі, який фінансується Канадським агентством міжнародного розвитку. Програма передбачає відвідування українських політиків та підрозділів за досвідом парламентської діяльності в Канаді.

Павло Юзик— Сенатор Канади з українським корінням, політичний діяч в Канаді, ініціатор політики багато культурності в Канаді.

Призначений до федеративного сенату в столиці Канади прем'єр-міністром Діфенбейкером. Юзик завжди підкреслював велике вкладення українських канадців у Канаду.

З часом як учасник Сенату Канади і делегації парламенту репрезентував Канаду на сесії ООН.

2.3 Українські політичні організації Канади та США

Українська діаспора в Канаді створила та має значну кількість осередків точніше організацій, а саме громадськості та релігії, ансамблів, танців, українські хори, театрів, вистав, сцен, банків, клубів, спортивних залів тощо. В загальному, на території Канади підраховуються більше тисячі організацій української діаспори. Основні місця осередку канадсько-українського життя - Монреаль, Торонто, Вінніпег, Едмонтон, Ріннер, Саскатун - більше двохсот міст.

Більша частина релігійних, культурних, громадських, політичних організацій

найперших 3 хвиль міграції об'єднуються до Національної координаційної ради, відомі як «Український Канадський Конгрес» (УКК), основний офіс конгресу розгорнутий у Вінніпегу (провінція Манітобу).

Враховуючи розмір і вплив нашої діаспори, в Канаді, зокрема, місті Торонто, є місце головної штаб квартири Всесвітнього з'їзду українців (ВЗУ), організації з парасолькою, яка спрямована на координування дій українців Діаспора по всьому світу.

Торонто також є місцем для головного управління «Світової Федерації Українських Жіночих Організацій» (СФУЖО), яка об'єднує 23 некомерційних організацій з 12 країн. Ця організація підтримувала культурне, освітнє, гуманітарне та соціальне життя діаспори.

Але ми надамо головну перевагу політичних організацій:

Конгрес українців Канади – національна координаційна рада українських політичних громадських культурних організацій та церков Канади. Комітет українців Канади був заснований як громадська організація за ініціативою канадського уряду в листопаді 1940 у м. Вінніпег з метою ефективної участі українців у боротьбі проти німецького нацизму.

Членами, що заснували комітет були: «Братство українців-католиків», «Союз гетьманців-державників», «Союз українців-самостійників». Коли закінчилась Друга світова війна в лад комітету увійшли організації, які утворили українці третьої хвилі міграції, – «Українське євангельське об'єднання», «Український національний-демократичний союз», «Українське канадійське товариство прихильників визвольної боротьби України», «Ліга визволення України» та інші. У другій половині 1950 років комітет об'єднував майже всі громадські організації, учасники яких становили велику частку зібраної української канадської діаспори. В середині 1960 рр років «Комітет українців Канади» тримав тридцять дві складові спілки. У 1940–1980 роках робота спілки спрямовувалась на об'єднання праці українців Канади, щоб допомогти народу України в боротьбі за незалежність батьківщини, щоб зберегти етнічну і духовну самобутність міграції. Традиційні в другій половині ХХ століття були заходи відділу комітету із святкування державних свят, та історичних дат з життя українського народу, цілеспрямований характер набували акції протесту проти політики України.

Ліга українських канадців та Ліги Української Канади

Ліга українських канадців та канадської ліги є державно-політичні некомерційні організації, метою яких є сприяння створенню та розвитку незалежної демократичної українсько-канадської громади.

Основні цілі діяльності Лука та Лу ОКК:

- Сприяння відновленню та збереженню історичної пам'яті українського народу;
 - Збереження гарної назви української нації;
 - Протистояння асиміляції та цензори української ідентичності в Канаді; -
- Навчальна та культурна діяльність;
- Активна участь у публічному політичному житті Канади;
 - Розвиток партнерства з ідеологічними та пов'язаними організаціями;
 - Культурні та художні прийоми для залучення українських сімей у життєвий спільно;
 - Сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні;
 - Гуманітарна допомога громадським організаціям в Україні.

На сучасному етапі Лука та Лу, його робота виконується у таких напрямках:

- Відновлення історичної пам'яті та історичної правди українського народу;
- Сприяння зміцненню багатосторонніх близьких зв'язків між народами та урядами Канади та України;
- Захист громадянських прав українців;
- Участь у всепоненних акції, спрямованих на підтримку демократичних процесів в Україні;
- Розподіл інформації про Голодомор в Україні та боротьбу за визнання всім світом Голодомору 1932-33 років. Акт геноциду проти українського народу;
- Довідкова діяльність гуманітарними, молодними та ідеологічними та пов'язаними організаціями в Україні;
- Гуманітарна допомога Збройним Силам України;
- Наукова та видавнича діяльність;
- Культурна та художня діяльність та розподіл українських традицій;
- Святкування духовних та національних свят та ювілею;
- Інвестиційні враження Канадське Товариство Приятелів України.

Канадське Товариство Приятелів України – це некомерційна неурядова організація, створена у 1990 році для зміцнення канадсько-українських відносин, яка застосовує канадське ноу-хау для просування демократії та реформ в Україні. Після Чорнобильської ядерної катастрофи наша неурядова організація була першою канадською групою, яка надала північноамериканський голос продемократичному руху України, що формується. Нещодавно представники Канадських приятелів України були запрошені взяти участь в історичному візиті прем'єр-міністра Стівена Харпера до України. Харпер із канадськими друзями України. Приятелі України надали технічну допомогу та інституційну підтримку лікарням, навчальним закладам, бібліотекам, державним установам та неурядовим організаціям в Україні.

Канадсько-Українська Фундація (КУФ) Canada-Ukraine Foundation

Створений на 18-му Українському канадському конгресі (UCC), Канадсько-український фонд був сформований для координації, розвитку, організації та реалізації проектів допомоги, що генеруються канадцями та направлених в Україну. Завжди буде необхідно, щоб установа здійснювала для моніторингу, надання та просування комерційної, технічної та гуманітарної допомоги; для оцінки та оцінки проектів; для зміцнення співробітництва та комунікації між постачальниками допомоги; надання допомоги у встановленні пріоритетів та розробці проектів, які дозволять максимізувати віддачу та економічну ефективність; і виступати як форум, що об'єднує окремих осіб та організації з общинного, приватного та державного секторів

Тому CUF було створено як національний благодійний фонд, який координуватиме свої дії з канадськими організаціями, які мають проекти в Україні та інші проекти в Канаді.

Міжнародна українська громадська організація «Четверта хвиля»
Міжнародна організація громадян України «Четверта хвиля» — добровільна неприбуткова культурно-освітня громадська організація, яка представляла інтереси новоприбулих та складалася з представників нової хвилі української міграції. Організація має на меті: підтримувати єднання діаспори української в

Канаді та допомагати їй зміцнитися та розвиватися; розвиток і популяризація української національної спадщини, зокрема культуру та мову, як складові багато культурного осередку Канади; щоб Україна залишалась як незалежна демократична держава; підтримка зв'язку з українцями та сприяти обміну досягненнями в різних галузях; соціальна підтримка для малозабезпечених українських сімей тощо.

Братство Колишніх Вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії

Дивізія була створена на Західній Україні навесні 1943 року. За час свого існування його назва кілька разів змінювалася. Відома спочатку як 14-а дивізія стрільців, пізніше вона стала Ваффенгренадерською дивізією і, нарешті, Першою українською дивізією Української національної армії.

Ідея створення чітко української військової сили втілювалася в життя невдовзі після початку німецько-радянської війни та була широко підтримана українським населенням на Західній Україні. Весною 1943 року він був підкріплений точкою зору про те, що українцям терміново потрібно створити ядро української влади та побудувати його будь-якими можливими засобами до краху нацистів. Стверджувалося, що лише тоді, коли українці стануть чинником влади, вони можуть очікувати на визнання з боку західних держав.

Українці також були переконані, що або відповідно до вислову Атлантичної хартії, або з елементарними принципами балансу сил Великобританія та Сполучені Штати завадять Радянському Союзу повністю окупувати Східну Європу. Вони передбачали період вакууму влади, як у 1918 році, протягом якого нація, яка має сильну організовану військову силу, могла б заявити про себе.

Кампанія з вербування до українського військового підрозділу залучила переважно молодих людей, які були виховані, дорожчаючи ідеалами суверенної та незалежної України. Кампанія також залучила ветеранів українських військових частин Першої світової війни. Процес організації підрозділу та підготовки новобранців зайняв цілий рік. У липні 1944 року дивізія була готова до бою. До кінця війни дивізія відокремилася від німецьких збройних сил і була

перейменована на Першу дивізію Української національної армії. Його офіцери та солдати склали присягу Україні, ставши таким чином по-справжньому українською національною військовою одиницею.

Після війни війська дивізії, що здалися британським військам, були інтерновані ними до таборів військовополонених в Італії, де вони були перевірені як британською, так і радянською владою.

Українсько-канадська асоціація громадянських свобод

Ця спілка є незалежна, непартійна освітня та дослідницька організація. Була заснована в 1987 році після розпуску "Комісія громадянської свободи". Всі члени організації знаходяться на добровільних принципах і були особливо активними в боротьбі за визнання, реституції та примирення щодо перших канадських національно-внутрішніх операцій. Вони сприяли компенсації за міжнародними українцями, які були реалізовані у 2008 році урядом Канади за допомогою Українського канадського конгресу та Фонду Тараса Шевченка. Створюйте численні громадські заходи, на яких випущені позиції українських канадців. Продовжує залишатися волонтерською організацією, яка підтримується пожертвуванням та роботою тисяч канадців українського походження.

Американці в обороні людських прав України— неприбуткова з прав людини українців, основною метою яких було дотримуватися прав українців у СРСР. Організація "Американці з захисту прав людини України" була заснована в 1979 році в Ньюарк, США. АГРУ став співзасновником Вашингтонського комітету Гельсінських гарантій для України "

Попередник АГР був "Комітет оборони В. Мороз", заснований у 1974 році, який був відформатований у Всеукраїнську організацію захисту українських політичних ув'язнених та узгоджена діяльність з прав людини. У 1980-1981 роках Організація взяла активну участь у 5-ту річницю Української Гельсінської групи. Представники АГРУ були відправлені американськими законами тисячами листів, закликів, закликаючи їх діяти на захист українських політичних ув'язнених.

Організація державного відродження України - державно-політична організація українських мігрантів у Сполучених Штатах. ОДВУ є ідеологічно пов'язана з організацією укр. націоналістів (ОУН), сприяли українському націоналізму та підтримали визвольну боротьбу в Україні.

Основою однієї була створена в 1930-1931 роках, член вищого Проводу ОУН Омел'яном Сеником, який допоміг встановити 35 філій організації.

Післявоєнного періоду до ОУН. З 1957 р., Коли центральне управління ОДВУ купили квартиру імені Олега Ольжича у Лігайтоні, з'їзди відбудуться в оселі. Після незалежності України одна з України ОДВУ підтримує контакти з українськими політичними та громадськими організаціями. У деяких є широка мережа департаментів у Сполучених Штатах, співпрацює з деякими українськими організаціями, у тому числі молодими людьми та жінками.

У 2017 році ОДВУ вступила до Комітету Конгресу України, серед засновників яких були члени 1940-х років.

Український Народний Союз (УНС)— є найстарішою та найбільшою братською організацією США з поширеною діяльністю та Канади.

Керівні органи - це конвенції, які будуть 4 роки. Між конвенціями, головним урядом, який обслуговує щорічні збори.

Комітет Організації включає: Голова, заступник голови, директор у справах Канади, касир, секретар, та організатор.

Членство з УНС на землі в департаментах.

Українсько-американська координаційна рада — неpartійна неприбуткова національна парасольова організація, що об'єднує багато українсько-американських організацій, представляючи інтереси американців українського походження. До її складу входять братські, освітні, ветеранські, релігійні, культурні, соціальні, ділові, політичні та гуманітарні організації, а також окремі особи. Заснована в 1965 році, що базується в Нью-Йорку, а також Сан-Франциско, підтримує місцеві організації по всій території США. Організація є членом Світового Конгресу Українців. Сьогодні організація

продовжує підтримувати українську історичну, політичну та культурну спадщину .

Американо-український фонд (USUF) – це стратегічний «танк» зі штаб-квартирою у Вашингтоні, округ Колумбія, і постійно працює на території України з 1991 року. Починаючи з нашого заснування, Фонд, неурядова організація, створив і підтримував численні стратегічні програми та проекти.

Робота спрямована на підтримку розвитку демократії, вільної ринкової економіки та прав людини в Україні, а також стратегічного партнерства між США та Україною. Програми підтримки стратегічного партнерства між США та Україною були спрямовані на двосторонній, місцевий та низовий рівень з метою поглиблення та зміцнення двосторонніх зв'язків, підвищуючи тим самим унікальну позицію України як наріжного каменя регіональної стабільності та повноправний член спільноти націй.

Програми, які будують мир і процвітання через спільні демократичні цінності, зосереджені на сферах демократії, економічного розвитку, охорони здоров'я, гуманітарної допомоги та політики національної безпеки.

Razom for Ukraine — громадська організація, що була створена на підтримку народу України у його прагненні до демократії, справедливості та поваги прав людини. У команді «Разом» є представники різних країн та прошарків суспільства, зокрема журналісти, політики, лікарі, вчителі, інженери, студенти. Мета організації — сприяти розвитку демократії та громадянського суспільства в Україні, залучаючи світову мережу експертів та організацій, які підтримують активістів та правозахисників в Україні.

Український конгресовий комітет Америки - це неpartійна некомерційна організація, яка представляє українців, які мігрували до Сполучених Штатів Америки, є членом Всесвітнього з'їзду українців.

Заснована на конгресі 1-му Американських українців у Вашингтоні 24 травня 1941 р., Зокрема, акції у політичних ув'язнених в Україні та захист прав людини та різних заходів щодо признання та належного місця української етнічної групи в Сполучених Штатах були здійснюється. Основна дія організації

була, серед іншого, заходи проти репатриції українських мігрантів та переселення їх до Америки. З цією метою організація сприяла створенню членської української американської допомоги Комітету

РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОГО ТА КУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ В США І КАНАДІ

3.1 Роль української діаспори у збереженні та розвитку української культури

Переміщення на нову землю, мігранти з України шанують традиції духовного культу своїх людей. Важливу роль у цьому випадку належав до церковних спільнот, сімей, громадських організацій, колективів художнього любителя. Особливо важливий внесок у збереженні національного помислу, наших звичаїв, традицій, мови у навколишньому світі українських мігрантів зробила Українську Католицьку Церкву. Священики УКЦ практично водночас з переселенням українців були відправлені до місця їх згуртованого проживання. Часто, для парафіян, вони були не тільки слугами культу, а й викладачі, юристи, перекладачі, громадські діячі. Винятково важливі для чергового розгону та інтенсифікації УКЦ відправилася поїздка до Митрополита А. Шептицького до місць, де жили українські емігранти. Так, він відвідав українців у Боснії в 1900, 1909, 1913 та 1928 рр., США та Канаді - у 1910 році тільки в Канаді Метрополітен А. Шептицький зустрівся з українськими громадами, віруючими, священиками Монреалю, Торонто, Вінніпегом, Едмонтом, Ванкувером, іншими міста та поселень. Незабаром під враженням подорожей А. Шептицький написав книгу "Пам'ятник канадській Русін", де виправдано можливості та необхідність збереження національного та духовного обличчя в іноземній країні. Тругнення митрополит сприяло інтенсифікації політичного та духовного життя українських поселенців, дав їм довіру до майбутнього, подолання труднощів. Масова міграція українського народу до Канади почалося наприкінці 1890 років. Одним із доказів цього є те, що оповідання Василя Стефаника «Камінний хрест», яке описує готовність селян до міграції в Канаду, припадає на 1899 рік, тобто на час розквіту 1 хвилі міграції. Після прибуття в Канаду значна кількість з них оселилися великими групами поблизу Альберти, Саскачевана та Манітоба.

Українць полюбляли оселятися у віддалених кутках, де вони могли б утворити україномовні громади та значно сповільнити процес асиміляції.

Історія українських організацій у Канаді починалася з першої половини 1930-х років, коли одразу після Першої світової війни туди почала їздити так звана друга хвиля політичних мігрантів з України, рятуючись від переслідувань і репресій, голодування та політичної нестабільності. Той факт, що люди залишили в Україні - мовлення, духовну та домашню культуру, традицію, звичай, вірування - нове авто-населення хотіли відродити і помножити у Канаді, в чужій державі його майбутнього місця буття. Хв. Час, і люди відчуватимуть достатню кількість сил і шкідливих, щоб оголосити себе як добре організовану, працьовитість та виділену етнічну одиницю, що робить значний позитивний вплив не тільки в багато-навчання та багатокультурну мозаїку Канади, а й з її політичного життя. Отже, крок серед українців виникла ідея об'єднати організацію. Таким чином, у січні 1928 р. У Вінніпегу минулі ветерани різноманітних формувань військ вирішили створити міську громаду українську. Невдовзі українські жінки в 1930 р. сформували організацію українських канадців, названих ім. Ольги Басараба. Видне завершення організаційного процесу українських патріотів стало формування Української національної канадської асоціації. Сьогодні 3 ці спілки працюють поруч, доповняючи один одного і універсальні молоді у своїх сторонах. Великий внесок у зберігання української мови та культури також сприяло українським робочим будинкам. Вони були створені в 20-30-х роках і виступали під егідою компанії український робітничий господарство [4 с. 23].

Історія УНО починається в 1932 році, коли була заснована перша гілка в Едмонтоні, провінція Альберта. Ця спілка давала всю мережу тих же галузей по всій Канаді. Пізніше в 1934 році були засновані місячні МУНО - молоді люди Української Національної асоціації Канади. Основними завданнями членів чоловіка та більшості українських канадців побачили як організовані українські школи для власних дітей. Символічні школи називалися своїми шкірами.

Отже, до цього, була успішна реалізована системна підготовка дітей мігрантів у школах з двома мовами. Також будувалося багато бібліотек, аматорських гуртків, художньої діяльності, виконували заняття, Веселі виступи. Завдячуючи учасникам нашої діаспори українські письменники стали відомі в Канаді. На честь їхнього імені назвали Музеї. Ставали традицією канадсько-українські пісенні фестивалі, музичні фестивалі, та фестивалі танцю. Теж важливий пам'ятник культури української є екологічний музей "Каліна Кантрі". Це може бути визначено наступними популярними туристичними визначними пам'ятками: село Української культурної спадщини та міста Уїгравілл з найбільшим світом Русанка. Його головна мета УНО Канади, разом з братськими організаціями, завжди була допомога її колишніх країв. Рівень частка коштів вирушив українському бізнесу - будь в Канаді, або за кордоном.

Прикладом допомоги та діяльності спілки, це створення фондів фінансових, підтримки дитячих будинків в Україні, допомогу або ремонт церков, особливо на південній та східній Україні.

Отже, як узагальнення ми можемо заявляти, що українці в Канаді докладали безліч зусиль ,щоб зберегти власну культуру та підтримувати зв'язки зі своєю Батьківщиною. Але надзвичайно активно діаспора працює над цим коли було проголошено незалежність України та з початком нового припливу українських мігрантів та їхніх нащадків до Канади. Проблемами та здобутками України хвилюються представники діаспори та викликають бажання допомагати своїй Батьківщині та особливо людям, які тільки приїхали до Канади. Саме ця риса відрізняє українську діаспору та може нею хизуватись – доброзичливість та готовність допомагати своїм землякам.

Унікальність Канади полягає не тільки в тому, що вона живе другою найбільшою українською діаспорою у світі, але також, що українці тут змогли розвивати свій власний державний сектор, займаючи значну ланку в полі етнічному осередку держави.

Більше чим 100 років буття в Канаді українці виявилися гідними громадян цієї країни. Створюючи значну мережу громадських політичних організацій, їм

не важко зробити значний прогрес повністю у багатьох напрямках соціального життя. Таке досягнення було створене до десятиліть і став можливим лише завдячуючи згуртованій та постійній роботі.

Комплексна аналітика методів, форм, та напрямків громадськості, за межами України призначений для відображення різних аспектів буття нашої діаспори, щоб окреслити свій вклад у розвитку та популяризації національної культури, науки, освіти як в Канаді, так і за кордоном.

Інтенсифікація процесів об'єднання української громади в Канаді стала значними революціями на початку 3 хвилі міграції та піднялася з 1945 року до швидкого темпу державного політичного життя, яка відрізняла українську громаду, як одне з найбільших Активний серед груп населення Канади.

Враховуючи, що міграція нині є дуже поширене явище в Україні, доказом є дуже важливим з урахування історичного фактору, який міг використатися як чіткий крок вдалої адаптації та організації людей за межами Батьківщина. Досвідом міграції в Канаду є самим успішним у збереженні національної ідентичності, оскільки за такий великий період мігранти отримали важливі навички успішного інтегрування до соціально-політичних, економічних та культурних сфер канадського суспільства, а не втрачаючи власну ідентичність.

Значну мету у зберіганні своєї етніки, грало освітнє виховання. Це включало в себе шкільну освіту, насамперед парафіяльних шкіл українських церков, суботчиків, де українська теми зайняли значне місце, які вступили в курси нашої мови та історії і згодом та вищою освітою.

У містах такі процеси асиміляції відбувалися швидко, передусім посеред українців, які саме в Канаді родилися. Найкращим посеред цих міст наша мова збереглася в місті Торонто, Едмонтон, Вінніпег. І найбільш піддавалися лінгвістичній допомозі Ванкувера, Калгару та Оттави. Звичайно, зберігати власну мову в оточенні інших, де всі говорить іноземною, дуже важко. Більше того, з погляду на ситуації, треба було пристосуватися до чужих умов життя, чужої держави, культури та мови якомога швидше.

Наприкінці шістдесятих років - на початку сімдесятих років 20 століття. Наша діаспора в Канаді створила широкі системи нац. освітньої та виховної. У 1945 році в університеті Саскачевану була створена кафедра українознавства. На початку п'ятидесятих років 20 століття. Українські осередки почали поширювати іншим університетам Канади: факультет слов'янських мов, університетів Оттави та Торонто, студенти почали вивчати українсько-дослідницькі об'єкти в Манітобську. Дисципліни, викладені, були такі: курси української мови, українська мова та література, програми спеціалізації в українській мові та літературі з бакалавра, магістерського та докторського рівня підготовки професіоналів [9, с. 116].

В 1960-х роках наша мова запровадженою в програмі Монреальських вузів, Оттава, Ванкувера і т. д..

Важливо відіграла зміст навчання. При вивченні історії України, географії, української літератури та мови, історії української культури, релігієзнавства та інша увага була покладена на висвітлення державних зусиль українського народу, за її довгу історію та культуру, вивчення драматичні сторінки. Молоді люди знали про геноциду народу українського, організації Голодомору, який вважається штучним, в 1932 - 1933 рр., повалення церков, переслідування політичних та релігійних переконань в Українській РСР, утиск української культури, політику русифікації, репресії проти політиків, письменники та інші лідери. Надзвичайно важлива подія в науковому житті української громади в Канаді була відкриттям 1 липня 1977 року на базі університету Альберти в Едмонтоні Канадського інституту українознавства, що було досить швидко стало значним українським науковим дослідженням Центр, а в 1981 році він був визнаний інтегрованим членом Альберти університету. Щороку Інститут забезпечив стипендії для студентів, випускників, докторських студентів до 5 тисяч доларів за різну наукову діяльність.

Заснування Канадського інституту українських культур стала безпрецедентною подією у розвитку національної історичної культури. З перших

днів свого буття інститут став важливою науковою та освітньою студією українознавства не тільки Канади, а й у всій українській діаспорі.

Багато впливу на дедологізацію історичних досліджень в Україні, ініціації та фінансуванні ряду закладів разом з Українськими науковими інститутами і Гарвардського департаменту став науково-дослідною установою, зосередженою на найбільш образливому інтеграції до західного англійського наукового середовища. Державну діяльність українських канадців засвідчують видання, які мали відношення до збереження українських звичаїв на північноамериканському континенті. Більшість з них існували багато десятиліть, для прикладу, засновані у 1904 році "Канадський фермер" - більш ніж 70 років. В кінці 70-х років ХХ століття. "Канадський фермер" співпрацювали з газетою "Український голос", який вже більше 100 років. На привеликий жаль, більшість українських журналів через брак коштів зупинили свою роботу. Об'єктивна причина цього стану є скорочення кількості українських читачів у зв'язку з постійним зменшенням українсько-мовних випусків. І всі українські видання як "Новий шлях", "Батьківщина" є ефективними факторами буття діаспори в океані, публікуються в Канаді. Крім канадських оповідань, періодичні видання про будь-які важливі події в Україні, культуру мистецтво тощо.

Видання відобража роботу таких спілок українців Канади, у тому числі створених з метою розвитку канадсько-українських стосунків. Газети, крім публікування подій України, показують реакції українсько-канадської громади на події, що створюються на рідній землі.

Завдячуючи українським газетам назви галичани, буковинці, волиняни, русичі поступово зникали, на це місце утворили у свідомість канадців інформацію про єдину національність – українців. Окрім цього, газети виконували ще одну важливу роль, а саме пояснюючи читачам проблематику чужої держави поселення, інтерпретувати їх у дусі традицій і законів Канади.

Наша діаспора к Канаді є найбільш згуртованою за культурою і духовністю. Українсько-канадська культура це невід'ємна частина канадської культури.

В перші роки міграції люди організовували у своїх осередках різні розваги. Не було ні одної організації діаспори чи спілки, не залежить від політичної теми чи релігійної теми їх учасників, де не було б хоч одного колективу художньої та творчої діяльності. У 1988 році рада Альберту організувала Фестиваль, присвячений на честь тисячоліття хрещення Русі.

Офіційно український фольклор у Канаді виник по завершенню 2 світової війни, коли в канадських вузах почали викладати слов'янські мови і літератури. Музичне життя зосередилося в Інституті М. Лисенка та фестивалю української музики, який організовує щорічні фестивалі та тримає власну музичну студію. При парафіях та організаціях українських працюють ансамблі бандуристів, танцювальні, вокальні та драм гуртки.

Театральний ансамбль «Заграва» діє з 1953 р., а Українсько-канадське оперне товариство — з 1978 р. Лише в трьох провінціях — Альберті, Саскачевані та Манітобі. Є ряд українських архів, музеї і бібліотеки в Канаді. В Саскатуну - Канадський український музей з філією в Едмонтон, Вінніпегу та Торонто.

Серед здобутків діаспори, а саме культурних, які демонструють їхню відданість національним традиціям, — створення Музею села українсько-канадської культурної спадщини — музею «Open air», розташованого на схід від Едмонтону. Ось побут українців Канади – перших поселенців періоду 1892-1930 років.

Справжні автентичні будинки та будинки з околиць були перенесені до цього музею та відреставровані за даними початку ХХ століття. З часом музей сформував цікаві тур. маршрути, які вмикали в себе екскурсії до села українсько-канадської культурної спадщини, містечка Вегревіль з найбільшою писанкою та містечка. З середини 1970-х років кілька заходів було організовано в один фестиваль: Едмонтонський. Він триває три дні. Проходить святкування багатства канадських етнічних мозаїчних культур, зокрема української [14, с. 19].

У більшості міст Канади відкрито пам'ятники видатним українцям, українські назви отримали вулиці, парки тощо. Перший пам'ятник Тарасу Шевченку на північноамериканському континенті було встановлено в Торонто в

1951 році, а недавно — в Торонто. Пам'ятники Лесі Українки збудовано у Вінніпегу, Саскатуну та Торонто, Стефанику в околицях Едмонтону та Торонто, Франку у Вінніпегу. 23 жовтня 1980 року в Едмонтону відкрили перший у світі пам'ятник жертвам Голодомору 1932-1933 років в Україні. Схожі пам'ятники встановлено у Вінніпезі, Віндзорі та Калгарі.

На початку 21 століття в Канаді діяли більше тисячі етнічних українських осередків. Посеред 301 депутату парламенту Канади, 4 депутата мали українське коріння. Велика кількість українців працюються у різноманітних сферах - освіті, медицині, комп'ютерні технології, та технічні спеціальності. Український народ завжди був змотивований, щоб жити краще, кращі умови буття мати, країна їх завжди заохочувала. Мігранти успішно влилися в багатоетнічне буття Канади, пристосувалися, та стали повноправними громадянами чужої держави, займали хороші посади суспільства Канади, але все ж таки зберегли цю свою гідність та національну свідомість.

Звісно, ці процеси торкнулися українського етносу і з часом вплинуть на нього ще більше. Проте діяльність українців у духовній, освітній, науковій та культурній сферах, було не мало ефективною за будь-яку іншу. Це свідчило про самосвідомість українською громадою своєї самобутності, яку необхідно зберегти в історії етнічного розселення українців у Канаді.

На початку свого існування осередки зверталися до української громади з проханням зберегти матеріали, що містять інформацію про релігійне, політичне та суспільне життя українців діаспори. Якщо архіви не будуть збережені, майбутні покоління не матимуть ресурсів для вивчення історії та внеску українських іммігрантів у розвиток громадських, релігійних та інших організацій та їх адаптацію до американського суспільства Одним із перших культурних закладів, заснованих українцями в Північній Америці, є Стемфордський український музей і бібліотека. Основу для нього заклав єпископ Костянтин Богачевський у 1933 році придбанням Квінтарда та оголошенням про плани заснування в цьому приміщенні закладу культури. Було докладено надзвичайних зусиль, для того, щоб привертати увагу до цих проектів українському народу

Сполучених Штатів Америки та підвищити обізнаність про необхідність створення музею та бібліотеки. Відкрився музей в 1936 році. Основною метою музею було збирання, облік, збереження та презентація видань, присвячених культурі українського народу. Надання його ресурсів для вивчення та досліджень відіграло важливу вагу у розвиток фактів про Україну та український осередок в Сполучених Штатах Америки. В 1981 році музейну площу розширили двоповерховим особняком, бібліотекою та архівом . В 2000 році в лютому місяці Стемфордський музей та бібліотека зареєстровано в Коннектикуті як неприбуткову культурну установу, метою якої є освіта громади в мистецьких, історичних фактах життя та культури українців. В 1949 році в штаті Нью-Йорк створено і зареєстровано Наукове товариство імені Тараса Шевченка в США. Воно брало інтелектуальний рівень та научні витoki. За радянської влади у 1939 р. Наукову спільноту імені Тараса Шевченка в Львові було ліквідовано, його діяльність поживалась у країнах Заходу. Європи та США. За всі декілька років буття Наукова спілка ім. Тараса Шевченка в Сполучених Штатах Америки стала самою ктивнішою спілкою в научному світі як америки так і світу, постійно брала участь у світових нучних конференціях, спонсорує наукові публікації в Україні, хоче мати тісну співпрацю з українськими вченими уділяє велику увагу відносинам між Україною та діаспорою. Окрім кабінетів та лекцій, організація має спеціальну бібліотеку, архів, колекції художніх творів. Організація мала філію у Вашингтон, округу Колумбія, Філадельфія, Чикаго, Детройт, Клівленд, Огайо і Бостон. Має співпрацю з другими національними научними спілками Австралії, Канади, Польши, Словаччини та Західної Європи, а з 1988 року – з оновленим научним товариством Львову імені Тараса Шевченка. НТС Сполучених Штатах Америки влаштує і спонсорує научні конференції; є учасником Спілки славістів, європейських та євразійських студій, Спілки вивчання національності, тих, що займаються розвитком українознавства. Спілка надасть гранти для науковців та степендії розумним студентам. Наукова спілка імені Тараса Шевченка в США є автор численних научних робіт на різних мовах, особливо з багато томів енциклопедії України, а так же Енциклопедія

діаспори, українських мігрантів. Ними видано більше ста двадцяти научних томів, серед яких «Українці у світі», «До інтелектуальної історії України: Антологія української думки 1710–1995 рр.». До двохсотріччя з дня народження Шевченка спілка працює над масштабним виданням, який перераховує ювілейне видання Шевченківських творів та нових Шевченківських стипендій, 3 томи поеми «Гайдамаки», вивченням проз. вірш та його прийоми. Один з найперших центрів мистецтва діаспори є «Український інститут Америки». З 1956 року спілка розміщується в палаці Августини та Анни Горн Ставезент у Нью-Йорку, який є однією з нац. іст. пам'яток Сполучених Штатів Америки. Головною метою є розвиток, спонсори та сприяння по освіті, професіях та громадській діяльності глибшого усвідомлення та високої оцінки в США традицій та сучасного національного мистецтва, книжок, музики, культури. Вона хоче зміцнювати українську ідентичність народу українського походження. Все здійснювалося курсом організаторства і фінансів виставок, та розважливих заходів. В місті Нью-Йорк 1951 рік була створена Українська вільна академія наук у Сполучених Штатах Америки як послідовник традиції «Української академії наук» у Києві і «Вільної академії наук в Аугсбурзі». З 1962 року розміщувалась Академія в своєму приміщенні, там де була колишня філія в Блумінгдейлі. Крім самої академії та лекційної зали, у будівлі також знаходяться бібліотека та музейно-архівний фонди Українки. «Українська вільна академія наук» у Сполучених Штатах Америки — це об'єднання науковців, які працюють над розвитком і популяризацією української науки і культури в США. В 1953 році на базі колекцій приватного народного мистецтва Качанова та других колекціонерів створено Український національний музей Чикаго. Засновники створили програму музейних колекцій і виставок, написано статут організації. Створений музей для будівництва фонду архівів та матеріалу про українських мігрантів, там постійна увага зосереджена українських землях, зберігаються її традиції. Колекція національного українського музею нараховує більше 1150 експонатів, серед яких традиційне народне мистецтво, сільськогосподарський інвентар, мучний інструмент, трофей та багато іншого. У бібліотеці налічується

більше 30 тисяч книг. Посеред книг є унікальні видані книги з автографом автора, багато різних архівних документів, монографій, сучасне видання, жернали та газети всіх років. Архів містить матеріали про українські громади, особливо в Чикаго, особливо об'єднання молоді, ветеранів, побратими, дуже багато різних архівів з організацій, також важливі речі, які нагадують про Всесвітню виставку в Чикаго, місцеві церковні архіви, приватні рукописи громадських діячів та великі колекції фотографій. Серед основних завдань Українського національного музею Чикаго – збирання, збереження, каталогізація, експонування, документування творів мистецтва та записів українських емігрантів в Америці загалом і Чикаго зокрема, щоб вони служили джерелом дослідження Українська діаспора. Крім того, музей покликаний зберегти наявні музейні колекції та забезпечити доступ до них відвідувачів. У 1971 році за ініціативою колекціонерів доктора Ахілла та Віри Черептовських, скульпторів Костянтина Мілонадіса та Михайла Урбана було засновано Український інститут сучасного мистецтва в Чикаго. Метою засновників було заповнити прогалину в суспільне розуміння національних і міжнародних визначних митців українського поріння. У 1979 році в Українському інституті сучасного мистецтва відбувся ремонт, розширено виставкові площі, збільшилася кількість бібліотечних та архівних приміщень. У його постійній колекції є роботи осьятих унікальних митців з України, таких як Олександр Архипенко, Алексіс Гритченко, Михайло Андрееенко, а також дуже багато митців українського коріння. Організація мала масштабні стосунки із міжнародними і національними мистецькими спілками та осередками мистецтва. Цей інститут сучасного мистецтва зберігає та нав'язує мистецтво особливо сучасне, воно відображує загальний український і американський досвід. Він розвиває, користується та популяризує таланти художників, проводить вистави, фестивалі, читацькі дні, лекційні заняття, кіно вечори; забезпечували культурні та соціальні потреби діаспори і зміцнювали культурне ставлення. Завдячуючи підтримці жіночих організацій Америки – «Союзу українок» Америки з 1977 року в місті Нью-Йорк працює «Український музей», має більше 2000 книжок та 1697 творів

мистецтв. Українській громаді цей осередок є як популяризатор культури українства. Головна концепція музеїв – придбати, зберерігати, демонструвати і інтерпретувати твори художніх чи історичних значень із талановитої культурної спадщини мігрантів. Завдячуючи архіву це один з найбільше унікального та динамічного музею Нью-Йорку. Щороку тут організовується декілька виставок, видаються супроводні каталоги на двох мовах, проводиться широка межа публічної програми, дуже часто співпрацюють з другими осередками мистельких архівів чи музеїв, таж приймають участь тут навчальні заклади та культурні центри. У 2005 році музей переїхав на нове місце в Іст-Віллідж на Манхеттені. Будівлю спроектував українсько-американський архітектор Джордж Савицький. Поновлене приміщення музею з просторними залами та громадськими просторами дозволяло проведення масштабних виставок, багато гостей, і зберігали і демонстрували зростаючт колекції. Відділення музею поділялися на 3 групи:

- колекція народного мистецтва (понад 8 тис. предметів), де експонується весільний та святковий одяг із різних регіонів України, обрядові тканини (рушники) та палаци, а також широкий вибір вишитого текстилю. Це нереальна колекційна знахідна включала в себе керамічні вироби, металічні вироби і декоративну різьбу XIX і XX століття. Крім того, у музеї є колекція українських писаних яєць;

- виставки образотворчого мистецтва складалася більше ніж 3000 холстів, пейзажів, графіки, скульптур видатних українців, вони реалізовані були в Україні, а головне за її межами, а саме в Європі, Сполучених Штатах та інших країнах, особливо у 20 столітті;

- архіви музею, складався з більше ніж тридцяти тисяч робіт – фото, документи, особисті листи видатних українців, плакати, листівки, документи зі історичними даними українців і культурної спадщини. Історичні дані української міграції до Сполучених Штатів відображені у Музеї архівованих фото робіт. Пропонував музей широкі спектри програм держави, включались обговорення, лекцій, конференцій, симпозіумів, концертів, презентацій книжок. посеред

найпопулярніших позицій – лекції з традиційних українських народних мистецтв, такого як вишиванка, прикраса писанки, випічка Великодня та Різдва, прикрашання традиційної ялинки. Серед важливих установ української діаспори в США – Центр вивчення історії імміграції при Університеті Міннесоти, де зберігаються важливі посібники, праць з історії, релігій, театру, літератур, фольклор, музика, танець, народна творчість; а так же Українських історико-освітніх центрів, який містить більше п'ятнадцяти тисяч експонатів в музеях; бібліотеки більше тринадцяти тисяч одиниць, тисячі архівів з документами.

Мета інституцій це відобразити характер українських людей, щоб українці які переїхали пам'ятали, звідкиля пішов їх рід і як потрапити туди. Важливий внесок у зберігання архіву українського в Сполучених Штатах Америки відкрив професор Кентського національного вузу. У Чикаго, штат Іллінойсу, є бібліотеки архівістів названа «Центр вивчення українознавства та релігії», яка була заснована у 1973 році і продовжує діяти під керівництвом доктора Василя Маркуса. Д-р Михайло Палій, бібліотекар кафедри слов'ян з 1965 року, понад 25 років присвятив створенню української бібліотечної колекції в Канзаському університеті. політології, культури України та країн Східної Європи. Бібліотека та архів зберігають у своєму фонді понад 55 тис. книг і посібників, предметів мистецтва. У Гарвардському університеті «Союз українських студентських товариств Америки» ініціювали звершення у цьому вузі українознавства, головною метою якого є зберігання та розвиток української мов. У Сполучених Штатах Америки нині українську мову, літературу і історію викладають в 30 коледжах держави, але в різних научних установах та вузах діє 50 курсів українознавчих лекцій. Отже, джерельна база пізнання історії української міграції 19-21 століть є архівні документи наукових та культурних осередків нашої діаспори в Сполучених Штатах, які містять відомості про наукові та культурні спільноти.

3.2 Релігійне життя української діаспори

За межами України на постійній основі, проживає за різними даними від 4 до 5 мільйонів етнічних українців. Серед традиційних релігій українських громад, що існують у світі домінує греко-католицизм, що існує паралельно із православ'ям та окремими різновидами протестантизму. Ціла низка церковних організацій представляє Українську Католицьку Церкву (УКЦ).

У 1959 році, на конференції греко-католицьких єпископів було прийняте Рішення про створення закордонної УКЦ на базі уніатських парафій, що діяли в світі за межами України. Це рішення було прийняте у відповідь на рішення про ліквідацію Львівського (1946 р.) Собору.

УКЦ налічує близько 1,2 млн. віруючих, до її складу входять 3 єпархії (2 в США, 1 в Канаді), декілька вікаріатів, 4 екзархати, близько 10 єпархій, в Західній Європі.

Саме на останню чверть 19 ст., і припадає початок формування, за межами українських земель, греко-католицьких церковних організацій. Цей процес був викликаний процесами масової еміграції українців, що покидали власні землі, шукаючи кращої долі. Вони емігрували як до Північної Америки, так і до Європи. Так звана політична хвиля еміграції, що розпочалася в останні роки Другої світової війни розпочалася нова хвиля еміграції, яка вважається політичною, у перше повоєнне десятиліття, була останнім масовим явищем у цьому процесі. Саме вона мала вирішальний вплив на формування сучасних церковних організаційних структур, визначивши характер і напрями зарубіжної ГКЦ протягом наступних десятиліть.

Переважно уніатські місіонери, разом з першими трудовими мігрантами, основна маса з яких була греко-католиками й підкорили нові світи. Саме ними на нових територіях і були створені школи, перші парафії та єпархії, а також різні благодійні товариства, що стало основою для встановлення збалансованого та повноцінного церковно-релігійного життя, що і відповідало конкретним потребам та умовам спільнот. Саме так, на засадах збереження національних звичаїв, культурних обрядів, збереження рідної мови, звичаїв оволодіння та

сприйняття дійсності, церква і стала основним центром духовного тяжіння для переважної більшості українців за кордоном.

Практично неможливо переоцінити значення українських церков у діаспорі.

Саме церкви стали тим духовним порталом, який не дозволяв розірвати зв'язок з батьківщиною, рідною мовою, звичаями та традиціями. Українці за кордоном підтримували зв'язок між країнами де оселилися, наскільки можливо зберігали свою ідентичність та гальмували процес асиміляції молодих поколінь.

У 70-80-х роках 19 ст., коли США та Канада почали приймати перші хвилі української іміграції й розпочалось формування найбільшого осередку греко-католицизму на північноамериканському континенті.

Після призначення у США в 1904 році першого екзарха для українських греко-католиків почався процес створення єпархій. Пізніше утворились дві греко-католицькі єпархії -Філадельфійська та Пітсбурська. Ці перші єпархії створили для різних етнічних українських груп. Філадельфійська - для галичан, Пітсбурська - для закарпатців. Відносини між ними були відзначені протиборством і постійною напругою.

У 1958 році Філадельфійська єпархія була заснована шляхом злиття Філадельфійської єпархії та Стенфордської єпархії, яка була створена двома роками раніше. У післявоєнні роки була утворена друга греко-католицька митрополія в США - Піттсбург.

Із загальної кількості етнічних українців, які проживають у США, а це 1,2 млн. осіб, біля 374 тис. сповідують греко-католицизм. Післявоєнний період поглибив потяг серед українців-католиків у США до сепаратизму, політизації релігійного та церковного життя самоізоляції окремих груп.

Для душпастирської роботи серед українських емігрантів ще у 1902 році до Канади прибули перші монахи-василіани та сестри-служниці Діви Марії, але тільки в 1912 році Ватиканом було дозволено створення першої греко-католицької церкви, очолену єпископом М.Будкою.

У 1948 р. в Канаді було створено три греко-католицькі екзархати: Вінніпезький, Торонтський і Едмонтонський екзархати, які з часом в 1959р., після утворення Вінніпезької митрополії, було реорганізовано в єпархії.

У 1974 р. була створена єпархія Нового Вестмінстера, а в 1974 р. — Саскутунська єпархія. 1984 р. У країні існує мережа чернечих орденів. Серед них особливе місце займають редемптористи та отці-василіани.

З 1930-х років греко-католицька церква в Канаді здійснює підтримку різних організацій і товариств на території України. Контроль та координацію цієї діяльності здійснює Українська Католицька Рада в Канаді.

Українська Католицька Церква (за даними Ватикану) на території Канади налічує близько 207 тисяч вірян. Загальна кількість українців на територіях українських громад в Канаді становить 530 тисяч осіб.

Найбільш інтенсивні міграційні хвилі з України до Латинської Америки, були в переважній більшості з Галичини та Закарпаття, відбувались з 1895-1897 рр. , 1907-1914 рр. Наприкінці 19 ст. До Бразилії зі прибуло близько 15 тис. українців зі східної галичини. Вони оселилися в диких лісах південної провінції Парана і перші роки адаптувались до життя в неймовірно важких умовах. Частина з них померли від різних хвороб та тяжкої праці.

Перші десять років пастирську діяльність серед поселенців проводили католицькі та православні священники. Перші монахи Василіан прибули до Бразилії в 1897 році і до Аргентини в 1908 році.

Сьогодні в Парагваї, Уругваї, Аргентині та Бразилії проживає близько 225 000 вірян УКЦ. Дві третини українського населення в Аргентині належать до греко-католиків, а у Бразилії близько 85 відсотків українців підтримують УКЦ.

Релігійно-церковне життя греко-католицьких єпархій Латинської Америки має свою специфіку в тому, що джерелами його виникнення, формування та розвитку вважаються предки Василя.

Реформування ордену в Україні (1882 р.) не лише наблизила Василіан до католицького ордену єзуїтів, а й сприяла формуванню привілейованого становище василіан у церкві.

Поступово релігійне та церковне життя українських поселенців зазнавало впливу латинізації. Історія УКЦ у Канаді почалася 1 вересня 1891 року, у день прибуття перших українських переселенців Василя Єлиняка та Івана Пилипів.

Перші дослідження української діаспори з історії УКЦ у Канаді були опубліковані на початку ХХ ст. Праця П. Божика «Церква українців у Канаді: до історії українського церковного життя в Британській Канаді 1890-1927 рр.» описує події, пов'язані з розвитком УКЦ у Канаді, аналізує проблематику, що виникає серед українських поселенців, розкриває тему римо-католицького впливу на емігрантів. Дослідження Б. Казимира про діяльність отців-василіан і сестринських зборів. Ці дослідження створюють підґрунтя для великої кількості публікацій в Україні статей, що розкривають теми релігійного життя українців в Канаді. Є дві ґрунтовні праці про історію Сестер Служебниць Пречистої Диви Марії, їх заснування та діяльності. Перша — «Нарис історії Згромадження Сестер Служебниць Непорочної Диви Марії», виданий у Римі 1968 року монахом-василіанцем о. Афанасієм Григоровичем, Великим Видавництвом, до 75-річчя утворення громади. Автор докладно розповідає про важливі події в релігійному житті Сестер Служебниць, від ідеї створення громади до їх діяльності наприкінці 60-х років у різних країнах на різних континентах.

У книзі відображені особливості життєдіяльності громади та події.

Українські історики, які мали доступ до документації, яка знаходиться в канадських архівах. Ірина Матяш у своїй роботі відкрила можливість багато дізнатися про особливості української мови в Канаді.

У 2014 році о. д-р Афанасій Маквей, історик, присвячений Блаженнішому Микиті Будці, перший Український католицький єпископ у Канаді. За словами автора, поза увагою залишається дослідження постаті єпископа Микити Будки істориків, хоча його постать знаменує початок нової доби в подіях, пов'язаних з еміграцією українського народу. Особиста біографія блаженної Будки, а саме її канадський період, є прикладом самобутності українців на поселеннях.

Українські періодичні видання, що видаються в Канаді мають неабияке значення для дослідників. Сторінки періодики досить оперативно та актуально

висвітлюють чи не всі аспекти культурного, релігійного, суспільно-політичного освітнього та інших моментів з життя українців та українських громад в Канаді.

З метою поширення християнської релігії на нові території, а також для посилення віри та свідомості українських іммігрантів. у 1906 році у Вінніпезі, отці-василіани прийняли рішення про видання власного періодичного видання. Перший номер двотижневої газети «Світло» вийшов у Мондері в травні 1938 р. Засновником даної газети та першим її редактором був М.Романович.

Дане видання було розраховане на велику аудиторію читачів, і значно вплинуло на читачів в розрізі формування католицького світогляду останніх. В 1949 році друкарню видання було перенесено до Торонто. Матеріали у виданні були пронизані важливими подіями, суспільно-політичними процесами, що відбувались в той час як в Канаді так і в Україні. Особлива увага приділялась подіям, пов'язаним з гонінням та ліквідацією в Україні ЦПЦ. Розповідалось як про підпільну діяльність так і вихід із підпільного стану її функціонерів. Описувались матеріали з історії, української культури, католицької церкви та багато іншого. Журнал знайомив читачів про події в Канаді та в усьому світі. Василіанський Чин Святого Йосафата, з 1936 року, видавав журнал під назвою The Glimpse. Крім широкого спектру тем для публікацій, «The Glimpse» писав чимало статей про освіту молоді.

Крім василіан, періодику у Канаді видавали і отці-редемптористи. У другій половині 20 ст. вони видавали два журнали – місячник «Голос Спасителя» та кварталник «Логос».

«Логос» був релігійним (богословським) виданням. Теологічний матеріал мав важливе значення на його сторінках і був розрахований переважно на аудиторію богословів та науковців. «Голос Спасителя» на відміну від «Логос» мав орієнтацію на більш ширшу аудиторію. Його сміливо можна було вважати журналом для сімейного читання.

Отже, канадські періодичні видання утворили величезну базу матеріалів для досліджень, відкрили важливі описи з історії релігійного та інших аспектів життя української діаспори української діаспори в Канаді, зокрема - історію чернецтва.

У Вінніпезі та Альберті збереглася значна документальна база. Його опрацювання та видання відкрили б цікаві сторінки церковного та релігійного життя українських переселенців. Архієпархіальний архів у Вінніпезі був заснований у 1985 році при Архієпархії Святого Володимира для збору, збереження, обробки та використання архівних матеріалів щодо діяльності УКЦ у Канаді. Документи та матеріали, що мають важливе значення для вивчення історії церкви зберігаються в архіві особистого походження. Серед них матеріали, пов'язані з такими церковними діячами, як А. Шептицький, М. Гринчишин, М. Германюк, Я. Сліпий, та ін.

В одному з Провінційних архівів Альберти в наявності маються фонди Української греко-католицької асоціації, жіночих благодійних організацій, які безпосередньо причетні до діяльності УГКЦ. Архів наукового Музею «Село української культурної спадщини» має неоціненне значення для дослідження історії УГКЦ у Канаді.

В архіві при монастирі св. Василіана, що в Мондері, знаходяться метричні та рукописі книги. Українсько-канадський архів-музей Альберти зберігає матеріали, що документально засвідчують певні факти з життя перших українських іммігрантів у Канаді.

Близько двох третин іммігрантів — католики-уніати, а решта — православні. Оскільки жодне духовенство їм не допомогло, вони довіряли виступам католицького єпископа Сен-Боніфация, архієпископа Аделара Ланжевена, який хотів використати їх кількість для зміцнення своїх позицій у конфліктах з британською більшістю. Більшість українців залишилися вірними своїй вірі та відчували релігійну стабільність після прибуття у 1912 році першого східно-східно-католицького єпископа Микити Будки. Приїжджі священники Російської Церкви обслуговували невелику групу православних. Українські селяни переважно святкували народження, весілля та похорони релігійними обрядами, виражаючи свою прихильність до громади. Наявність постійних священників була важливою для виживання колонії. Духовне становище

буковинських православних було не кращим, оскільки румунська влада відмовилася посилати священиків до Канади.

По прибуттю до Америки на поселення українські емігранти почали замислюватися та вживати заходів щодо збереження своєї релігійної та національної самосвідомості та ідентичності. Життєві обставини спонукали їх до організації громадського та церковного життя. Поруч із садибами українських переселенців поставали й українські церкви.

Переважна частина українських іммігрантів належала до греко-католицької церкви. Вони прибули до Канади та США з українських територій Галичини та Закарпаття.

Буковинські українці та українці з інших територій переважно відносились до православ'я. На територіях Буковини релігійне обслуговування громад проводили священики від РПЦ.

Наприкінці 19 ст. на територіях США та Канади виник конфлікт між греко та римо-католицькими єпископатами, переважно через одружене духовенство, збереження церковного майна та літургійних традицій.

Результатом конфлікту між єпископатами стало масове навернення греко-католиків до православ'я.

Зокрема, у березні 1891 р. до Російської православної місії в Америці приєдналася карпато-русинська парафія в Міннеаполісі, яку очолив талановитий парох Олексій Товт (1853-1909).

За деякими даними, до кінця 1900 р. до православ'я залучилось близько 7 тис. вірян із Закарпаття та Галичини.

Чимало з буковинців, лемків, закарпатців, що прагнули зберегти мову, культуру та традиції не могли перейти до московської церкви, саме через те, що її політика була спрямована на русифікацію українських народів.

«Переселенців більше влаштовувало те, що їхніх дітей хрестили, молодят вінчали і проводили похорони чи панахиди за загиблими», – пише церковний історик. Тимофій Міненко.

Пресвітеріанська церква мала асиміляційні плани для українців, привертаючи увагу до радикальних соціалістичних вчителів. У 1903 р. вони запросили до Вінніпегу самопроголошеного митрополита Серафима (Стефана Уствольського), де пресвітеріани мали намір створити новий реформаційний рух поміж українських переселенців.

Народний лідер висвятив розбору біля 50 священиків, переважно неписьмених, і заручився підтримкою понад 40 000 послідовників.

Та через аморальну поведінку Серафим швидко розчарував іммігрантів і став маргіналізованим. Церква його поступово занепала, але призвела до активізації церковного руху в Америці серед українців.

У 1915 р. у Чикаго, українськими священиками створили Народну незалежну церкву. Провідником цього руху був Григорій Хомицький-енергійний священик. Практично в той-же період іншою групою священнослужителів було засновано в США Народну Грецьку Православну Церкву, яку очолив о. Володимир Каськів. Освячування цих церков було проведене єпископом РПЦ Стефаном Дзюбаєм, який, однак, не підтримував ідеї заснування та утворення незалежної Української Церкви. Таким чином обидві церкви залишилися без архіпастирської опіки.

Український православний рух у Канаді виник за ініціативою світських функціонерів та діячів, що мали на той час конфлікт з греко-католицьким єпископом Микитою Будкою.

У 1918 році в Саскатуні була скликана таємна нарада лідерів національного руху, організована Василем Свистуном. Учасники прийняли рішення про створення Українського греко-православного братства для подальшого утворення УПЦ.

28 грудня 1918 року в Саскатуні відбувся Перший церковний собор.

Президією на Соборі було затверджено назву нової церковної формації - «Українська Грецька Православна Церква в Канаді» Оскільки на соборі не були присутні єпископи, тому не було прийнято рішень про канонічну організацію церковного життя православних українців.³ 1919 року першоієрархом

Української Церкви на тимчасових засадах став сирійський митрополит Германос Сегеді, представник Антіохійського патріархату в Америці. Ним було прийнято п'ятьох священників із США та двох із Канади. Він очолював Церкву тимчасово, доки не знайдеться для неї єпископ українського походження. Оскільки в українській Церкві не вистачало єдності, тому в Канаді та США почали розвиватися дві окремі церковні громади під духовною опікою митрополита Германа. Адвокат Василь Свистун та адміністратор консисторії Керуючий справами УГПЦ у Канаді о. Семен Савчук (1895–1983) яка розпочала пошуки канонічного українського єпископа у Східній Європі, писав у листі до Івана Огієнка, «праця тут на церковній ниві важка. Проте енергійна і міцна людина може зробити багато, як для наших переселенців тут, так і для їхньої батьківщини. Очі нашого українського народу в Канаді весь звернений до рідного краю, йому потрібні лише керівники, які б розуміли душу народу і які б віддалися справі церковній та народній». В той час УПЦ у США сама виступила і запросила архієпископа УАПЦ Івана Теодоровича (1887–1971). Делегацію, яка його прийняла, очолив Митрополит Герман, який здійснив процедуру привітання з врученням єпископського жезла, але не брав участі у спільній молитві. Тоді він заявив членам консисторії про готовність здійснити «канонічне оформлення» єпископського статусу Івана Теодоровича, але той відмовився. Після цього обома Церквами було обрано його своїм першоієрархом. Як зазначив о. Тимофій Міненко, «в постанові 4-го Собору згадується про співпрацю єпископа з Братством та Консисторією, спрямовану на те, щоб Українська Грецька Православна Церква в Канаді увійшла до УАПЦ в Україні. Згодом це призвело до різного тлумачення відносин із Церквою в Україні. Архієпископ Іван вважав, що він є ієрархом УАПЦ, а єпархії, які він очолює, є невід'ємною частиною Церкви в Україні. Натомість УПЦ Канади ставилася до себе як до цілком незалежної церковної громади, яка поєднана духовноєдно з УАПЦ з очільником Липківським. Таким чином православні українці Північної Америки об'єдналися під омофором Теодоровича. Церква в США у міжвоєнний період розвивалася під керівництвом архієпископа, а в Канаді – консисторія,

очолювана прот. С. Савчук. Саме тоді УГПЦ у Канаді почала використовувати саме українську мову для богослужіння, почала видавати газету «Вісник» (редактор о. Василь Кудрик). Крім того адміністративний центр було перенесено до Вінніпега. У 1928 р. в ньому налічувалось 120 парафій та 17 священників, а в США їх було близько 30. Станом на 1935 р. кількість канадських громад зростає та становила 180, саме завдяки переходу з Російської церкви та Серафимів. Підозрюючи канонізм Івана Теодоровича та конфліктуючи з єпископом Костянтином Богачевським, американські греко-католики провели в 1929 році зібрання в Аллентауні, штат Пенсільванія, де було прийнято рішення про створення української православної єпархії. У 1932 р. колишній ректор греко-католицької семінарії у Львові о. Йосип Жук (1872-1934) був єпископом, до якого приєдналися впливові українські священники Теодорович. Пізніше Афтімій одружився з молодою сирійською протестанткою, а Йосип Юк очолив УПЦ в Америці. У США було розпочато почалася боротьба за вплив та контроль громади між двома українськими церквами. Афінагора Спіро, представник Вселенського патріархату, був присутній на похороні Йосипа Жука, який загинув від рук радянської розвідки в 1934 році. Це сприяло переходу жуківців до константинопольського омофора. За словами Хомчука, «з того часу церква стала єдиною канонічної УПЦ проти канонічної УАПЦ». У 1937 р. УПЦ в Америці очолив Богдан Спілка (1892-1965). Архієпископ Іван Теодорович почав шукати способи порозумітись з Вселенською Патріархією, усвідомлюючи, що «треба бути готовим на "жертви", включаючи нову хіротонію та втрату декого з духовенства, яке не відповідало канонічним вимогам Православної Церкви». 1935 р. ним було написано меморіал до Патріарха Константинопольського Фотія II., в Теодорович прохав про проведення «уканонічнення» його єпископського сану, висвяти в 1921 р., застосувавши якийсь «безболісним» спосіб та висловив готовність здійснити перехід разом з очолюваною ним Церквою під юрисдикцію Вселенського Патріарха. Канадська Церква, яка вже переживала церковну кризу біла проти цього і священники відмовилися від пересвяти, що була ганебною для них, відповідно втратили довіру до Теодоровича. Численні намагання об'єднати

українські Церкви Америки були невдалими. Тільки нова хвиля емігрантів з України змінила цю ситуацію. В Америці була заснована ще одна юрисдикція Вселенського Патріархату, яка була самокерованою єпархією і представляла карпатських русинів, що претендували на відокремленість від інших. У 1937 року було скликано церковний Собор за ініціативи 30-х греко-католицьких парафій для протидії латинізації. Ним було ухвалене рішення, яким було утворено Карпаторуську православну єпархію. Керівником було обрано О. Чернока - відомого русофіла. Через рік вона перейшла до Константинопольського Патріарха. Отця Ореста було висвячено на єпископа Агафонікейського. На той час ця церковна спільнота налічувала близько 50 тис. членів у 40 парафіях. З часом вона перетворилась на найбільшу та найчисельнішу православну українську спільноту на території США.

ВИСНОВКИ

Крилатий вислів американського філософа Джорджа Сантаяна “ ті, хто не пам’ятають історії, не знатимуть майбутнього” акцентує на основну роль української діаспори 3 попередніх років – зберегти історичну пам’ять українського народу, а значить і її майбутнє, та її незалежність.

Навіть обмежений аналіз життя української діаспори трьох хвиль визнає цей висновок і дозволяє констатувати наступне:

Українська діаспора попередніх трьох хвиль діяла в бездержавній державі, і її метою по відношенню до Батьківщини було всіма можливими способами і формами сприяти незалежності України.

Українська діаспора того історичного часу розділялася в часі на такі групи – трудову, національно ідентифіковану, але політично пасивну.

До неї належить перша хвиля мігрантів, кінця 19 – початку 20 століття; політичну – національно свідому і активну політичну.

Це друга хвиля мігрантів, що постали між двома світовими війнами; інтелектуальна – змішана: національно свідомі і політично активні, та пасивні. До неї належить третя хвиля мігрантів.

Кожна з цих груп мала свої об’єктивні і суб’єктивні передумови міграції, які і запрограмували її історичну роль по відношенню до материкової батьківщини.

Трудова еміграція створила основу для наступної політичної еміграції, а та стала ґрунтом для інтелектуальної, яка своєю чергою була як фундамент для незалежної української держави.

Таким чином, з часом виник ланцюг сталого державотворення: трудова еміграція – політична еміграція – інтелектуальна еміграція – незалежна Україна. Однак дуже важливо аналізувати міграцію в космосі. Порівняння міграції з простором і часом свідчить про те, що діаспора виконувала щонайменше дві рівноправні функції: створювала передумови незалежності України та створювала інтелектуальний та духовно-культурний продукт світової цивілізації.

Для виконання цих завдань цілеспрямовано, ефективно та продумано створено систему структурних об'єднань, які можна поділити на два види: - 1) національно-політичні та громадські організації; - 2) науково-освітні, академічні, молодіжні, релігійні, культурні, видавничі та інформаційні організації. Активно використовувався творчий інтелект окремих талановитих людей, на прикладі чого бачимо появу якісно нового людського ресурсу – творчого явища, що виникає внаслідок проникнення та взаємодії двох (або більше) культур. Слід зазначити, що існує тенденція до зміцнення, а в багатьох випадках і до невиправлення чи втрати національної самосвідомості (почуття патріотизму).

Зрештою, така безперервна взаємодія у часі та просторі системно організованих і чітко структурованих національно-патріотичних, інтелектуально-творчих, духовно-культурних та молодіжних організацій та установ сприяла досягненню таких результатів:

- 1) здійсненню заповітної мрії української міграції – проголошення у 1991 році незалежної соборної держави Україна;
- 2) створення глобального українського простору – входження українців у світове співтовариство шляхом створення інтелектуального, духовно-культурного продукту у країнах проживання.

З проголошенням незалежності України став широко вживатися термін «українська діаспора». Це також означає групу українців, які проживають за межами України, а не її громадян. Наукове осмислення феномену української діаспори призвело до створення її типології, через що українську діаспору поділяють на західну та східну.

Аналізуючи суспільно-політичне життя українців Канади, слід зазначити, що більшість українських політичних, суспільно-культурних організацій, церков об'єднані в Національну координаційну раду – Конгрес українців Канади.

У Канаді діють також виконавчі комітети Світового конгресу вільних українців (СКВУ), що об'єднує багато українських осередків на Заході. Українці відіграють не останню роль у політичному житті Канади.

Традиційно-побутова культура українців Американського континенту зберігається головним чином у сфері релігійної обрядовості – у храмових святах, на які запрошуються родичі та знайомі, хрестинах, різдвяних і великодніх урочистостях тощо.

Зараз у США, за даними соціально-демографічних досліджень, українці становлять близько 0,5% населення.

Значну кількість становили вихідці із Західної України. За даними демографічних опитувань, близько 25% американських українців розмовляють українською.

Великий відсоток американських українців з вищою освітою. Українську мову викладають у 28 коледжах та університетах.

У більшості західних країн демократичні суспільства дозволили українцям створити мережу етнічних організацій та інституцій, які зберігають їхню етнічну ідентичність і виступають як діаспора, незважаючи на значну інтеграцію в суспільне життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бачинський Ю. Українська еміграція. Т. 1. Українська еміграція у З'єднаних Державах Америки. Львів, 1914. 488 с.
2. Бачинський Ю. Українська еміграція у З'єднаних Державах Америки. Львів, 1914. 488 с.
3. Бевз Т. Сучасна українська діаспора: проблеми і перспективи / Т. Бевз // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України: Зб. наук. пр. – К., 2007. – Вип. 34. – 474 с.
4. Білаш Б. Англійсько-Українське шкільництво в державній системі Манітоби. Мюнхен; Вінніпег: Видавництво УВУ, 1984. 223 с.
5. Боряк Г. Зарубіжні архіви та зарубіжна архівна україніка // Архівознавство: Підручник для студентів вищих навчальних закладів України / Редкол. Я. С. Калакура (гол. ред.) та ін. К., 1998. С. 105–130.
6. Варварцев М.М. Агапій Гончаренко – піонер української еміграції в США // Український історичний журнал. 1969. No 6.
7. Вівчарик М., Патенко П., Жмихова В. Українці у близькому і далекому зарубіжжі // Українська нація: шлях до самовизначення. К., 2001.
8. Вівчарик М. Українці у світі: східна і західна діаспора // Український історичний журнал. К., 1993. No 11–12.
9. Воловина О. Українці в Сполучених Штатах: аналіз переписів 1880–1990 рр. // Українська діаспора. 1993. Ч. 4.
10. Вронська Т. В. . Об'єднання українських організацій в Америці // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наукова думка, 2010. — Т. 7 : Мл — О. — С. 501. — 728 с. : іл. — ISBN 978-966-00-1061-1.
11. Гриньох Н. Діяльність українських науковоісторичних установ у Канаді в 50–80 рр. ХХ ст. / Н. Гриньох // Діаспора як чинник утвердження

- держави Україна у міжнародній спільноті. Перша міжнародна наукова конференція. Збірник доповідей. – Львів, 2006. – 387 с.
12. Довгопол Я. Численна українська діаспора в США однією з перших відгукнулася на потреби захисту суверенітету й цілісності нашої держави в скрутний для неї час [Електронний ресурс] / Я. Довгопол // Укрінформ від 08.09.2014.
 13. Енциклопедія історії України: в 5 т. / [Редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.]. – К. : Наукова думка, 2003. – Т. 3. – 672 с.
 14. Євтух В. Етнічність: глосарій. Київ: Вид-во НПУ ім. М. Драгоманова, 2009. 170с.
 15. Євтух В.Б. Етносуспільні процеси в Україні: можливості національних інтерпретацій / В.Б. Євтух. – К. : Стилос, 2004. – 243 с.
 16. Єринюк Р. Короткий опис історії Української Православної Церкви в Канаді з нагоди її 90-ліття (1918–2008). Львів, 2010.
 17. Зарубіжні українці: довідник / [За ред. Я. Балана, Б. Кордана, Б. Кравченка, С. Лазебника та ін.]. – К. : Україна, 1991. – 240 с.
 18. Заячук Ю. Освітня діяльність вищих українознавчих інституцій Канади: історичний контекст і тенденції сьогодення / Юлія Заячук // Український вимір. Міжнародний збірник інформаційних, освітніх, наукових, методичних статей і матеріалів з України та діаспори. – Ч. 4. – Кн. 2. – Ніжин : видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2005. – 164 с.
 19. Карась Г. Архівні та музейні колекції діячів музичної культури українського зарубіжжя: джерелознавчий аспект. Український вимір: Міжнар. зб. інфор., освітніх, наук., метод. статей і матеріалів з України та діаспори. Ч. 7. Чернігів: ЧДПУ ім. Т.Г. Шевченка, 2008. С. 385-393.
 20. Карась Г. Діячі музичної культури західної діаспори-наші земляки. Наукові записки Ін-ту народознавства НАН України, Івано-Франківського краєзнавчого музею. Вип. 7-8. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2003. С. 118-125.

21. Карась Г. Збереження і розвиток української духовної музичної культури в західній діаспорі. Науковий вісник Українського університету в Москві. Москва, 2005. Т. IX. С. 75-80.
22. Карась Г. Історико-культурологічні аспекти діяльності музичних товариств української західної діаспори. Український вимір: міжнар. зб. інформаційних, освітніх, наукових, методичних статей та матеріалів з України та діаспори. Ч. Чернігів, 2011. С. 29-35.
23. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ ст: монографія. Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. 1164 с. 10.
24. Качор А. Початки кооперативного руху (Загальний огляд) / А. качор // Українська кооперація діаспори / голов. ред. О. Плешкевич. – Чикаго ; к. : Укр. світ. кооп. рада : [Фенікс], б. р. – С. 65–66.
25. Качор А. Золотий ювілей кредитової кооперативи Північного Вінніпегу: 1943– 1993. Хроніка 50 років кооперативної служби українській громаді / А. качор. – Вінніпег : тризуб, 1993. – 160 с.
26. Качор А. Хроніка кредитової кооперативи Північного Вінніпегу: 1943– 1963. На основі протоколів, звітів, річних балансів і пресових звідомлень кредитової ко- оперативи Північного Вінніпегу з приводу її 20-ліття / А. качор. – Вінніпег : кредитова кооператива Північного Вінніпегу, 1963. – 56 с.
27. Кафтан О. Кім Кемпбелл: Українська політика ніде не буває нудною / О. Кафтан // Коментарі. – 2010. – 9 квітня. – 25 с.
28. Корольов В. Українці в Америці. Київ: Тов. «Просвіта» у Києві, 1909.
29. Кубійович, Володимир та Зенон Кузеля, ред. 1949–52. Енциклопедія українознавства. 3 т. Мюнхен: НТШ.
30. Кухаренко Р.О. Українці в країнах світу. Міграція. 2015. No 157. С. 13– 14.
31. Макар В.Ю. Соціальнополітична інтеграція українців у поліетнічне суспільство Канади / В.Ю. Ма- кар. – Чернівці : Прут, 2006. – 284 с.

32. Макарчук С. Етнічна історія України : навч. посібник / Макарчук С. – Київ : Знання, 2008. – 471 с.
33. Марунчак М. Студії до історії українців канади / М. Марунчак. – Вінніпег, 1965. – т. 1: Шотландські поселенці та українська громада в Пойнт Доглес. – 255 с.
34. Марунчак М. Історія українців Канади. Т. 2. Вінниця, 1991. 232 с.
35. Макарчук С.А. Сучасна українська діаспора. К.: Знання, 2008. 471 с.
36. Міненко Тимофій, о. Заснування в Канаді Української Православної Митрополії. Вінніпег, 2006.
37. Мулик-Луцик Ю., Савчук С. Історія Української Греко-Православної Церкви в Канаді: В 4 т. Вінніпег, 1984–89.
38. На скрижалях історії. З історії взаємозв'язків урядових структур і громадських кіл України з українсько-канадською громадою у другій половині 1940–1980 рр. Збірник документів та матеріалів. – Кн. 1: Товариство об'єднаних українців Канади. – К., 2003. – 868 с.
39. Піскун В.М. Українська політична еміграція й діаспора у ХХ столітті: форми культурного й інтелектуального уззаємнення в країнах проживання // Піскун В.М., Ціпко А.В., Щербатюк О.В. та ін. Українство у світі: традиційність культури та спільнотні взаємини. Монографія – К. : ЗАТ «Нічлава», 2004. – 240 с.
40. Ситник В. кредитова кооперація – наше важливе господарське знаряддя / А. Ситник // календар-альманах Українських канадійських підприємців і професіоналів на 1957. – торонто, 1957. – С. 64–67.
41. Ситник В. кредитова кооперація – наше важливе господарське знаряддя / А. Ситник // календар-альманах Українських канадійських підприємців і професіоналів на 1957. – торонто, 1957. – С. 64–67.
42. Славутич, Яр. 1992. “З історії українознавства в Канаді”. Українська література в Канаді 277–278. Едмонтон: Слаута.
43. Трощинський В. Українці в світі / В. трощинський, А. Шевченко. – к. : Вид. дім «Альтернативи», 1999. – 352 с.

44. Трощинський В. Українці в світі. Україна крізь віки. Т. 15. Київ, 2001. 142 с.
45. Трощинський В.П. Проблеми етнічного відродження східної української діаспори. Українські варіанти. 1997. № 2. С. 1–7.
46. Тюрменко І. Роль Української Православної Церкви в Канаді у збереженні національних та культурних цінностей (друга половина 40х – початок 70х років ХХ ст.) / Ірина Тюрменко // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: міжнар. наук.-практ. конф., 1820 червня 2008 р.: тези доп. – Львів, 2008. – 218 с.
47. Українська еміграція. Віче. 2014. № 15. С. 1–3.
48. Українці в Канаді- їх розвиток і досягнення. Мюнхен, 1968. 323 с.
49. Чернова К. Українська діаспора як соціокультурна система. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2007. 347 с.
50. Чубіна Т.Д. Українська діаспора. Вісник Академії пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України. 2011. № 3. С. 1–7.
51. Шлепаков А. Українська трудова еміграція в США і Канаді (кінець ХІХ початок ХХ ст.). Київ: Вид-во АН УРСР, 1960. 268 с.
52. Ювілейний альманах до 80-ліття Товариства читальні «Просвіта» у Вінніпезі / упорядн. А. Господин; ред. Р. Король. Вінніпег: Просвіта, 1985, 165 с.